

בס"ד

מאמר מוגדל
על מהותו של
'איש מצליח'
הדרך לבוא לזה
מעומק עבודת
ימי חנוכה

מבוא וסיכום למאמר השבועי העולמי מהספר הקדוש

אמרי מנחם

פרשת וישב

לימוד התורה בטהרה מביאה את האדם ליראת שמים ולאמונה
שלמה, לראות בכל דבר את כח השי"ת,
ימי החנוכה מסוגלים לזה ביותר

ר'קראת שבת לכו ונלכוד

עומק העבודה של ימי החנוכה בתיקון 'מדת הוד'
על ידי ריבוי שפע האור מ'אור הגנוז'
והמשכת האור לכל ימות השנה
מתוך תיאור קורות ימי מלכות יון והשמדתם
על ידי הכהנים החשמונאים

שנה ו - גליון רמה - פרשת וישב תשפ"ו

תוכן הקונטרס

- מבוא.....1
- תוכן.....2
- המאמר.....ח
- תמצית המאמר.....י
- הוראה למעשה בעבודת ה'.....יב
- לקראת שבת מברכים, פרשת וישב, ערב חנוכה לכו ונלכה.....יג

לוח סדר הלימוד בחודש טבת:

פרשת מקץ - חנוכה. מקץ אות א.

הנושא: הקריאה בפרשת מקץ לאחר חנוכה מעורר את הזמן, להתחזק במדת היסוד, ועי"ז נזכה לחסדים ולכל טוב.

פרשת ויגש. ויגש אות ו

הנושא: אמונה היא בחינת שלימות, וכשבאים לשלימות ממילא זוכים למדת השמחה ולקדושה, כי זה תלוי בזה.

פרשת ויחי - חזק. אות יד

הנושא: על ידי עסק התורה בהכנעה והתבטלות זוכים לצאת מכל המיצרים הדוחקים והלוחצים אותו.

פרשת שמות. שמות אות ז

הנושא: 'יירא כי אין איש' שלא ראה שום מציאות רק מציאות השי"ת, וביטל לגמרי את כח הסת"א.

לעשות רצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בסעודה"ק

אפרי מנחם

...ספ"ט...

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

...ספ"ט...

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצלה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצלה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במצו"ת התאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה של האשה מרת אסתר גיטל בת שרה יוטא והאשה מרת מלכה צפורה בת יטל בתושחי".

שבת מברכים חודש טבת

המולד יהיה בליל שבת קודש 22:10 חלקים.

ר"ח יהיה ביום השבת קודש ולמחרתו ביום הראשון

הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

י"ל לעידוד הלימוד השבועי העולמי שנתקן

בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתגובות והערות ולהצטרפות לרשימת התפוצה

imreimenachem@gmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים

עיצוב ועימוד: 0548538799

קו השיעורים
"הכנה לשובת קודש"

עם המשפיע
הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א
כותב ועורך הקונטרס

0733-025-063

לרומם הנפשות ולעודד הלבבות
להתחבר לקדושת השבת
מתוך התכוננות בפרשת השבוע

לעילוי נשמות

אמי מזורתי האשה החשובה והצדקנית

צנועה וחסודה ויראת ה'

מדת **בריינדיל רבניצר** ע"ה

בת הרה"ג ר' אברהם זצ"ל הי"ד

נלב"ע ליל שבת קודש פרשת וישב

כ"ג כסלו תשנ"ה

ת.ג.צ.ב.ה.

פטרון חודש כסלו

ידידנו היקר והנכבד
רודף צדקה וחסד
הרה"ח ד' **ישדאל מרדכי טיברג** שליט"א ומשפ'
ניו יורק

לעילוי נשמת אביו
הרה"ח ד' **ידחמיאל יצחק ז"ל**
בן הרה"צ מוה"ר נפתלי מנחם ז"ל **טיברג**
גלב"ע י"ז ניסן תשע"ז לפ"ק

וזוגתו החשובה מרת **רבקה ע"ה**
בת הרה"ח מוה"ר **ישדאל מרדכי ז"ל**
גלב"ע ט"ו כסלו תשע"ד לפ"ק

ולע"נ האשה החשובה
מרת **שרה רחל ע"ה** ב"ר **מייכאל יצחק ז"ל בערגמאן**
גלב"ע י"א חשוון תשע"ג לפ"ק

ת.ג.צ.ב.ה.

מבוא המאמר

במאמר השבועי שלפנינו [חלקי] מדבר רבינו בקדשו על שלושה נקודות בעבודת השי"ת: **א.** תכלית לימוד התורה היא הכנה ליראת שמים, כדאיתא בגמ' (יומא עב:) אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים. ואמרו שם עור: מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עבד, ופירש רש"י ז"ל שהתורה אינה אלא שער להיכנס בה ליראת שמים לכך צריך שתקדים לו יראת שמים. **ב.** הדרך לבוא ליראת שמים היא על ידי לימוד התורה בקדושה וטהרה, מתוך הכנעה, כי היראה האמיתית באה ע"י התבוננות בגדלות השי"ת, וידעית רוממות השי"ת וגדלותו היא על ידי לימוד התורה ועי"ז באים ליראת שמים. **ג.** על ידי עסק התורה משיגים האמונה, ואמונה היא עצם היראה, ועיקר האמונה הוא בחינת שוית' ה' לנגדי תמיד, לראות כח השי"ת בכל דבר ודבר, ועל ידי זה בא האדם ליראה מפניו ית"ש.

רבינו מוסיף שאת כל זה מלמדים ומחנכים אותנו ספרי רבותינו הקדושים זי"ע. משום כך הוא מעורר על ימים האלה, אשר בהם רצו היוונים האזורים ימ"ש להעביר אותנו מתורת השי"ת ויראתו, שהיו אומרים להם לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, והיתה מגמתם להשכיחם תורתך, והשי"ת ברוב רחמי וחסדיו ביטל מחשבתם הטמאה וחזרו ישראל להתקרב אליו יתברך ולתורתו הקדושה ביתר שאת וביתר עוז, ולזה נקראים הימים האלה חנוכה, **כי העת והזמן מוכשר בהם, להתנחך ולהתחזק ולהתחדש בתורת השי"ת ויראתו, והימים מסוגלים לזה, ועל כן חובה עלינו בימים אלה להתחדש בלהבת אש קודש להשכים קום ולבוא לביהמ"ד ללמוד בחבורה ספרי רבותינו הקדושים זי"ע**

כל שלושת הפרקים במאמר 'לקראת שבת' הם על פי שלושת הענינים במאמרו של רבינו בתוספת מרובה בעומק הדברים.

תוכן המאמר

קושית האור החיים הק' למה הוצרך הכתוב לומר 'וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען', הלא כבר אמר בפרשה הקודמת 'ויבוא יעקב אל יצחק אביו וגו' היא. וגם למה כפל לומר ארץ מגורי אביו בארץ כנען, ואם לייחד המקום היה לו לומר בחברון. • מבאר עפ"י דרכי עבודת השי"ת שכל התורה היא היראה מפחד ה' ומהדר גאונו ית', כי כל החכמה והתורה אינם אלא הכנה ליראת שמים, לכך צריך שתקדים לו יראת שמים. • ולזכות למדריגה זו, צריך מדת ההכנעה, כי הביטול הוא שורש היראה, והמתגאה הריחו מורד במלכות שמים והמורד אינו ירא. • יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שכל ישיבתו ועסקו בתורה היתה, מתוך פחד ויראה מאביו שבשמים, וכל זה מחמת מדת ההכנעה והביטול שבקרבנו. • ראשית התחלת ענין החכמה שהיא טהרת המחשבה (תיקו"ז יז.) שבו תלוי קדושת הברית, הנה היא יראת ה', כי פגה"ב בא על ידי שאין בו יראת שמים ומקיל ראשו וקל בדעתו, משא"כ מי שהוא ירא שמים לא נמצא אצלו עון זה. • כל התולדות של יעקב לא באו אלא בזכותו של יוסף ובשבילו, בזכות מה שהיה מקודש בקדושת הברית, מדת יוסף הצדיק ע"ה. • העצה היעוצה לזכות ליראת שמים היא לימוד התורה בקדושה ובטהרה, כי היראה האמיתית באה ע"י התבוננות בגדלות השי"ת, וידיעת רוממות השי"ת וגדלותו היא על ידי לימוד התורה, ממילא עי"ז באים ליראת שמים. • וגם כי באמצעות עסק התורה משיגים האמונה, ואמונה היא עצם היראה, כי עיקר האמונה הוא בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד, לראות כח השי"ת בכל דבר ודבר, ועל ידי זה בא האדם ליראה מפניו ית"ש, וזאת מלמדים ומחנכים אותנו ספרי רבותינו הקדושים זצלה"ה זי"ע. • בימים האלה, אשר בהם רצו היוונים הארורים ימ"ש להעביר אותנו מתורת השי"ת ויראתו, והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו ביטל מחשבתם הטמאה. • הימים האלה נקראים 'חוכה', כי העת והזמן מוכשר בהם, להתחנך ולהתחזק ולהתחדש בתורת השי"ת ויראתו, והימים מסוגלים לזה. • חובה עלינו בימים אלה להתחדש בלהבת אש קודש להשכים קום ולבוא לביהמ"ד ללמוד בחבורה ספרי רבותינו הקדושים זצלה"ה זי"ע, ועי"ז נזכה לישועה בקרוב ולכל טוב, אמן כן יהי רצון.

[א] וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לז),
 א, והקסה האור החיים הק' למה הולך לומר
 פסוק זה, הלכ כבר אמר בפרשה הקודמת (לז, כז)
 ויצא יעקב אל יצחק אביו וגו' היא חזרון אשר
 גר שם אברהם ויצחק, וכל עוד שלא יודיע הכתוב
 שיצא יודע אני כי שם קנה ישיבתו, עוד צריך לדעת
 למה כפל לומר ארץ מגורי אביו בארץ כנען, ואם
 לייחד המקום היה לו לומר בחברון.

ונוכל לומר עפ"י דרכי עבודת השי"ת על פי הגודע
 מספרים אשר עיקר כל התורה היא היראה מפחד
 ה' ומהדר גאונו ית', להיות עסק התורה הקדושה
 באימה וביראה ברתת ובזיע כנתינתה מהר סיני (עי'
 ברכות כב.), כמאמרם ז"ל (אבות ג, ט) כל שיראת חטאו
 קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, כי כל החכמה
 והתורה אינם אלא הכנה ליראת שמים, כדאיתא
 בגמ' (יומא עב:) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר
 רבי יונתן מאי דכתיב (משלי יז, טז) למה זה מחיר ביד
 כסיל לקנות חכמה ולב און, אולי להם לשונאיהן של
 תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת
 שמים, מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא
 ותרגעא לדרתיה עבדי, ופירש רש"י ז"ל שהתורה
 אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים לכך צריך
 שתקדים לו יראת שמים, אמנם לזכות למדריגה
 זו, ליראה את השם הנכבד והגורא, לזה נלמד מדת
 ההכנעה, להיות בטל ונכנע בפני מציאות הבורא
 ית"ש, כי הביטול הלזה הוא הוא שורש היראה, כמו
 שאמר הכתוב (שם כב, ד) עקב עונו יראת ה', משא"כ
 כאשר מתגאה בלבו ומחשיב א"ע כיש ודבר נפרד
 בפני עצמו, הריהו מורד במלכות שמים כמבואר
 באגרת הרמב"ן ז"ל, והמורד אינו ירא.

וזהו אומרו 'יושב יעקב' בארץ מגורי אביו, ישיבה
 היינו ע"ד אמרם ז"ל (יומא כח:) יעקב אבינו זקן
 ויושב בישיבה היה, ר"ל כל ישיבתו ועסקו בתורה

היתה, 'בארץ מגורי אביו', מגורי לשון יראה ופחד,
 כמו שאמר הכתוב (ירמיה ג, כה) מגור מסביב ופירש
 במלכות ענין פחד כמו ויגר מואב (במדבר כב, ג)
 כלומר מתוך פחד ויראה מאביו שבשמים, והיינו
 כי היה לומד תורה כראוי באימה וביראה ברתת
 ובזיע מפני פחד ה' והדר גאונו ית"ש, ובדואי כל
 זה מחמת מדת ההכנעה והביטול שבקרבן, כמאמר
 הכתוב (עמוס ג, ד) מי יקום יעקב כי קטן הוא, לזה
 כפל ואמר 'בארץ כנען', לשון הכנעה (ש"ה פר' לך
 לך תורה אור אות ב), להורות כי מלד זה זכה לזה,
 להיות זקן ויושב בישיבה מתוך פחד ומורא מאביו
 שבשמים, מפאת היותו 'בארץ כנען', ר"ל בהכנעה
 וביטול לפניו ית'.

וזה נראה אומרו בסמוך (לז, ב) אלה תולדות יעקב
 יוסף, היינו כי על ידי מדת היראה, שהיה יושב
 בארץ מגורי אביו, זכה למדת יסוד, דרגא דיוסף
 הצדיק (זוה"ק ח"ג רלז.), כמאמר הכתוב (ספרי קול, י)
 ראשית חכמה יראת ה', פי' ראשית התחלת ענין
 החכמה שהיא טהרת המחשבה (תקו"ז יז.) שבו תלוי
 קדושת הברית, הגה היא יראת ה', כי פגה"ב בא
 על ידי שאין בו יראת שמים ומקיל ראשו וקל
 בדעתו, משא"כ מי שהוא ירא שמים לא נמאס
 אצלו עון זה, וזאת מחמת כי היה יעקב מלא פחד
 ויראה מאביו שבשמים, זכה למדת יסוד, כמבואר
 בגמרא (יבמות עו.) שלא ראה קרי מימיו דכתיב ביה
 (בראשית מט, ג) כוחי וראשית אונני, וזהו 'אלה תולדות
 יעקב – יוסף'.

וגם על ידי זה זכה להעמיד תולדות קדושים,
 י"ב שבטי י"ה, כדאיתא בזוה"ק (ח"א קסב.) ההוא
 בר נש דזכי למנטר את קיימא קדישא וכו' מניה
 קיימי ברכאן לעלמא בזנין קדישין זכאין לאוקים,
 וזהו שאמרו במדרש (ב"ר פד, ה) אלה תולדות יעקב
 יוסף התולדות הללו לא באו אלא בזכותו של יוסף

ובשצילו, היינו כי לא זכה יעקב לשבטו י"ה אלא בזכות מה שהיה מקודש בקדושת הברית, מדת יוסף הצדיק ע"ה.

והעצה היעוצה לזכות ליראת שמים היא לימוד התורה בקדושה ובטהרה, כדברינו לעיל אשר התורה היא השער ליכנס בה ליראת שמים, וההסבר הוא כי היראה האמיתית באה ע"י התבוננות בגדלות השי"ת, כלשון קדושת הרמ"א ז"ל בהגה ריש אור"ח (א, א) כשישים אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כמו שנאמר (ירמיה כג, כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובזאתו ממנו תמיד עכ"ל, וידיעת רוממות השי"ת וגדלותו היא על ידי לימוד התורה (ועי' בדברינו לעיל פר' נח אות ב), ממילא עי"ז באים ליראת שמים, וגם כי באמצעות עסק התורה משיגים האמונה, כדברי הזוה"ק (ח"ג יב:) מאן אינון בני מהימנותא אינון דמשתדלין באורייתא, ואמונה היא ענש היראה, כדאיתא בזוה"ק (ח"א נט.) כל בר נש דחיל ליה לקודשא בריך הוא שריא עמיה מהימנותא כדקא

יאות, כי עיקר האמונה הוא בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו, ח), לראות כח השי"ת בכל דבר ודבר, ועל ידי זה בא האדם ליראה מפניו ית"ש, וזאת מלמדים ומחנכים אותנו ספרי רבותינו הקדושים זללה"ה זי"ע.

ומה גם בימים האלה, אשר בהם ראו היוונים האחרונים ימ"ש להעביר אותנו מתורת השי"ת ויראתו, שהיו אומרים להם לישראל כתבו על קרן הסור שאין לכם חלק באלקי ישראל (ב"ר ב, ד), והיתה מגמתם להשכיחם תורתך (על הגסס), והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו ביטל מחשבתם הטמאה וחזרו ישראל להתקרב אליו יתברך ולתורתו הקדושה ביתר שאת וביתר עוז, הנה לזה נקראים הימים האלה חנוכה, יען כי העת והזמן מוכשר בהם, להתחנך ולהתחזק ולהתחדש בתורת השי"ת ויראתו, והימים מסוגלים לזה, ועל כן חובה עלינו בימים אלה להתחדש בלהבת אש קודש להשכים קום ולבוא לביהמ"ד ללמוד בחבורה ספרי רבותינו הקדושים זללה"ה זי"ע, ועי"ז נזכה לישועה בקרוב ולכל טוב, אמן כן יהי רצון.

תמצית המאמר

אנו מביאים בזה לכבוד חנוכה את מאמרו של רבינו לימי חנוכה אות ב' שהוא תמצית הרבה מאמרים בעניני חנוכה ובכללם גם המאמר השבועי, שם הביא רבינו רק את קיצור הדברים כאן מובא הכל בהרחבה, והוא גם חלק מיסודות מאמרו במאמר 'לקראת שבת'.

ב, ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ויפח באפיו נשמת חיים הוא החלק אלוה ממעל, בבחי' מאן דנפח מתוכו נפח (עי' ספר הקנה בראשית ה:), ועי' ז' ויהי האדם לנפש חיה שהוא כח הדיבור, כתרגומו והות באדם לרוח ממללא, ונמצא שע"י מצוה זו נתפרסם גדולת יקרת רוממות החלק האלקי שבישראל שהוא המקשר בינם לבין השי"ת. 'מילה' הוא קדושת היסוד, חותמו של מלך מלכו של עולם, ונקרא בספרים הקדושים מדת התקשרות, כי כאשר זוכה האדם לקדש ולטהר עצמו ואיננו פוגם במדת יסוד באות ברית קודש, זוכה לקשר ולחבר עצמו באור פני מלך חיים, כי אות היא בינינו ובין אבינו (עיין ישמח ישראל חנוכה אות ל), וכמבואר בזוה"ק (ח"ג עג:) במה אתקשרו ישראל בקוב"ה בההוא רשימא קדישא דאתרשים בבשריהון. וכמו כן 'שבת' מבואר בזוה"ק (ח"ב פח:) דהוא שמא דקוב"ה, והוא מקשר בין הקב"ה לישראל כמאמר הכתוב (שמות לא, יז) ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. וזאת רצו היוונים ימ"ש לבטל מהם, להראותם שהם מנותקים ח"ו מהשי"ת ולהביאם לידי יאוש ולטמאם ח"ו ה' ישמרנו.

אולם מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, בכח הדלקת המנורה בקדושה ובטהרה באימה ובריאה מפני הדר גאוונו ית', האיר עיני ישראל שלא יתיאשו ח"ו, אלא ידעו כי השי"ת משגיח עליהם בכל מצב שהם, בבחי' גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע

והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום וגו' (בראשית א, ב), איתא במדרש (ב"ר ב, ד) וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל.

והענין הוא כי בני ישראל שבאותו הדור היו אז בשפל המצב מאוד רח"ל, מכף רגל ועד ראש אין בהם מתום, עד שהיוונים הרשעים הארורים ימ"ש היה להם את העוז והחוצפה להגיד להם כי מחמת רוב שפלותם הנם מנותקים ונפרדים חלילה מהשי"ת ואינו משגיח עליהם כלל לטוב או למוטב, ובזה החשיכו עיניהם של ישראל, על דרך הכתוב (תהלים יח, כט) כי אתה תאיר נרי ה' אלקי יגיח חשכי.

וזוהו הענין שגזרו שלוש גזירות על ישראל לבטל מהם חודש מילה ושבת, כי שלושה מצוות אלו מורים על גודל ההתקשרות שיש בין ישראל לאביהם שבשמים. 'קידוש החודש' כפי הנודע מה דאיתא בירושלמי (סנהדרין א, ב) קידשו בית דין את החודש ונמלכו לעברו הבתולין חוזרין, כי כל טבע הבריאה והילוך המזלות הכל תלוי ביד ישראל, וזה מצד החלק האלקי ממעל שיש בישראל, דקידוש החודש הוא באמירה כלשון המשנה (ר"ה כד.) ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונין מקודש מקודש, וכח האמירה הוא מצד החלק אלוה ממעל כמו שאמר הכתוב (בראשית

כי האור הגנוז אמרו חז"ל (חגיגה יב.) שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, ופירש כ"ק מרן אאמו"ר זצלה"ה זי"ע (אמונת משה חנוכה אות מג) שעל ידו רואה האדם שאין עוד מלבדו, היינו שכל המציאות מסוף העולם עד סופו, ואפילו המקום השפל ביותר, מלא מכבודו יתברך, ואין בשום מקום שום מציאות זולת מציאות הבורא ב"ה. ובאמת זהו כוונת הזוה"ק (ה"א לא:) נהורא דברא קוב"ה בקדמיתא הוא נהורא דעינא, היינו שמאיר את העינים לראות שבכל המקומות נמצא אורו ית', אף במקומות הנמוכים ביותר.

ואולי מטעם זה מבואר בגמרא (שבת כא:) נר חנוכה מצוה להניחה למטה מעשרה, כי למטה מעשרה הוא בחי' ההסתר, כדאיתא (סוכה ה.) מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה, ועל ידי אור נר חנוכה מתבטל ההסתר ונתגלה שגם במדרגות הנמוכים זורח אור השי"ת.

והרמז לזה י"ל כי 'זרח בחשך' (תהלים קיב, ד) [עם הכולל] בגימטריא 'אור נר חנוכה', להורות שהנרות חנוכה מאירים בתוך החושך שהוא ההסתר, שגם שם במקומות הנמוכים ביותר נמצא אורו ית"ש, וכי בני ישראל מקושרים להשי"ת בכל מצב וזמן כמו בן המקושר לאביו תמיד, בבחי' כי אתה תאיר נרי ה' אלקי יגיה חשכי.

כי אתה עמדי (תהלים כג, ד), ואפילו כשנמצא אדם בשפל המצב בדיוטא התחתונה רח"ל, גם שם נמצא אורו ית"ש, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (שם קלט, ח) אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, וכל זה האיר להם ע"י הדלקת הנרות הרומזים על נשמות ישראל, כמו שנאמר (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם, היינו שהאיר להם רום מעלת נשמת ישראל שאין נוגע בה שום חטא והיא נקיה מכל שמץ ודופי, ושע"ז המה יכולים לעלות מעלה מעלה עד לרום המעלות, כי החלק האלקי שבקרבם ביכולתו להשיב את הנפש אפילו מעומק התהום, ובזה הראם לדעת שאף בשפל מצבם עדיין הם מקושרים עם הבורא ב"ה, והוא בעצמו מאיר להם בנרו, כדאיתא (זוה"ק ח"א רנב.) רבי יוחנן אמר זכו ישראל דנהיר לון קוב"ה ולית אנן צריכים לבוצינא אחרא דכתיב (ישעיה ס, יט) והיה ה' לך לאור עולם, ובזה הוציאם מחשכותם והאיר להם, וחיזק את הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים.

וכמו כן בכל שנה ושנה ע"י אור נר חנוכה זוכים לבטל את ההסתר ולראות כי לית אתר פנוי מיניה ואף במקומות השפלים ביותר זורח אורו ית'. וזהו הענין במה שמובא בספה"ק (בני יששכר כסלו טבת מאמר ב אות ח) שבימי חנוכה נתגלה האור הגנוז,

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. עיקר כל התורה היא היראה מפחד ה' ומהדר גאונו ית', להיות עסק התורה הקדושה באימה וביראה ברתת ובזיע כנתינתה מהר סיני, כמאמרם ז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, כי כל החכמה והתורה אינם אלא הכנה ליראת שמים.

ב. לזכות למדריגה זו, ליראה את השם הנכבד והנורא, נצרך מדת ההכנעה, להיות בטל ונכנע בפני מציאות הבורא ית"ש, כי הביטול הלזה הוא הוא שורש היראה, משא"כ כאשר מתגאה בלבו ומחשיב את עצמו כיש ודבר נפרד בפני עצמו, הריהו מורד במלכות שמים, והמורד אינו ירא.

ג. העצה היעוצה לזכות ליראת שמים היא לימוד התורה בקדושה ובטהרה, כי היראה האמיתית באה ע"י התבוננות בגדלות השי"ת, וידיעת רוממות השי"ת וגדלותו היא על ידי לימוד התורה, ממילא עי"ז באים ליראת שמים, וגם כי באמצעות עסק התורה משיגים האמונה, ואמונה היא עצם היראה, כי עיקר האמונה הוא בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד, לראות כח השי"ת בכל דבר ודבר, ועל ידי זה בא האדם ליראה מפניו ית"ש, וזאת מלמדים ומחנכים אותנו ספרי רבותינו הקדושים זצללה"ה זי"ע.

ד. בימים האלה, אשר בהם רצו היוונים הארורים ימ"ש להעביר אותנו מתורת השי"ת ויראתו, שהיו אומרים להם לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, והיתה מגמתם להשכיחם תורתך, והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו ביטל מחשבתם הטמאה וחזרו ישראל להתקרב אליו יתברך ולתורתו הקדושה ביתר שאת וביתר עוז, הנה לזה נקראים הימים האלה חנוכה, יען כי העת והזמן מוכשר בהם, להתחנך ולהתחזק ולהתחדש בתורת השי"ת ויראתו, והימים מסוגלים לזה, ועל כן חובה עלינו בימים אלה להתחדש בלהבת אש קודש להשכים קום ולבוא לביהמ"ד ללמוד בחבורה ספרי רבותינו הקדושים זצללה"ה זי"ע, ועי"ז נזכה לישועה בקרוב ולכל טוב, אכ"ר.

לקראת שבת מברכים-פר' וישב-חנוכה לכו ונלכה

הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר 'אור האמונה'
מתוך חושך גלות וגאולת יין וכל המסתעף מזה

במאמרנו הקודם עסקנו במהותו של 'איש מצליח' מי הוא הראוי באמת לאותו איצטלא, והוכחנו מהתורה שכל זמן שיוסף היה צריך להתמודד קשות עם הנסיונות אזי התורה חוזרת כמה וכמה פעמים לתארו בתואר של 'איש מצליח', ומאז שעלה לגדולה ונעשה משנה למלך לא מוזכר עליו תואר זה, **ללמדך כי רק ההתמודדות עם נסיונות החיים היא ההצלחה של האדם ולא התוצאות**, כי התוצאה היא של הקב"ה בלבד. במאמר זה נמשיך עוד בזה ומשם נבוא בס"ד אל עבודת ימי החנוכה של 'תיקון מדת הוד' עם כח ההשפעה של האור הגנוז. כל הנחלים הולכים אל הים הגדול - ללמדנו איך לשחות בים הנסיונות ולצאת משם בתכלית השלמות של 'איש מצליח' - שלם בגופו ובנפשו ונשמחו, ושלם בכל אשר לו:

פרק א - שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה

בפרק זה יבואר שאמיתת ההצלחה של האדם היא רק על ידי התגברות והתמודדות עם הנסיונות, וזה מביאו להיות תמיד שמח בחלקו, ומזה נעשה לבושים כביכול להקב"ה, ועד כמה שצריך להיזהר ולהתפלל על זה

וכל אשר יעשה יצליח

נעים זמירות ישראל, דוד המלך ע"ה כתב את ספר ההצלחות שלו - ספר התהילים - הספר שהתחבר בברחו מפני אבשלום, בהיותו במערה תפילה, בהיות במדבר יהודה, ביום צרה, בתפילה לעני, למה ה' תעמוד ברחוק, שגיון לדוד, לדוד בשנותו את טעמו, וכו' וכו'. כל קפיטל הוא עוד סיפור הצלחה של דוד המלך, וכל כלל ישראל מאז ועד סוף כל הדורות מתרפקים בכיסופין דקדושה בכל עידן ועידן, לעיתים בדמעות של שמחה ולעיתים בדמעות של תקוה ואמונה, אלו ואלו מצטרפים לתפילותיו ומתחברים עמו, כל אחד באשר הוא - אין אחד שלא מוצא שם את מקומו...

את ספר ההצלחות פותח דוד המלך באושרו האמיתי של האיש מצליח - שכל חפצו ותשוקתו היא לעסוק בתורת ה', ומשום כך הוא הוגה בתורתו יומם ולילה :

'וְהָיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל פְּלִי מֵיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעֵלְהוּ לֹא יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ.'

הרד"ק מפרש נוראות את המשל של איש זה לעץ שתול על פלגי מים: כמו העץ ששתול על מים רבים שִׁבֵּעַ לעולם - גם בימי היושב, כך החכם הזה ההוגה בתורה שבע לעולם ושמה בחלקו תמיד...

במילים ספורות אלו הכניס הרד"ק את תמצית מאמרנו בשבוע שעבר, שרק על ידי התורה הקדושה אפשר להתמודד וגם לעמוד כצוק איתן אל מול נחשולי נסיונות החיים הן בטוב והן במוטב, ורק אדם כזה נחשב לאיש מצליח - לאיש שהקב"ה נתן בו אמון וכוחות נפש אדירים, להתמודד עם דברים שאפילו מלאכי עליון משרתי קל שרפי מעלה, אינם מסוגלים לעמוד בהם...

'פלגי מים' הם נחלי מים שהמים מתפלגים ומתחלקים לכמה צדדים מחמת ריבויים. בספר ההצלחות שלו מזכיר דוד המלך פעם נוסף את המושג של 'פלגי מים' (קט, קל): **'פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך'** [נחלי מים יורדים מעיני על כך שלא שומרים את תורתך].

פלאי פלאים, **פלגי מים חיים ומתוקים** שוצפים לעיניהם של העוסקים בתורה, ולהבדיל - **פלגי מים מרים ומלוחים** שוצפים מעיניהם של מי שאינם עוסקים בתורה, געוואלד!

לשיטתו של הרד"ק האיש מצליח זוכה על ידי התורה לריבוי מים קרים על נפש עייפה, להחיות בהם נפש כל חי, הן בזמן שהמים הולכים וזורמים, והן בזמן שהם נעצרים והכל יבש, תמיד נשאר האיש מצליח - חי ולח - דאפטיק לעבעדיק און פריש!!!

זה מביא אותנו לפסוק נוסף של דוד המלך בספר ההצלחות שלו (קא, א): **'לְדוֹד מְזִמּוֹר חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לָךְ יי אֶזְמְרָה'**. חכמינו ז"ל למדו מכאן (ברכות ס:): חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, אמר רבא לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה. אמר ר' אחא משום רבי לוי, מאי קרא? [היכן מצאנו פסוק רמז לכך]: 'חסד ומשפט אשירה, לך ה' אֶזְמְרָה'. **אם חסד אשירה, ואם משפט אשירה...** וכן תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר, **'כל דעביד רחמנא לטב עביד'**.

תסמנה שערות ראש! אם היו דורשים מאיתנו רק את ההוראה של רבי עקיבא לומר על כל דבר כל דעביד רחמנא לטב עביד, ניחא - וואלט נאך נישט קשה גיווען, אבל איך דורשים מכל אחד מאיתנו להיות 'דוד המלך'?! לשיר ולזמר בכל מצב שהוא? בכל מה שתעשה עמי בין חסד ובין משפט ודין אשירה ואזמרה!!!

הרמב"ם ז"ל בפירוש המשניות שם כתב לבאר זאת:

"לפי שיש דברים רבים נראים בתחילתן טובים ויהיה אחריתם רעה רבה, ועל כן אין ראוי למשכיל להשתומם כשתבוא עליו רעה גדולה, מפני שאינו יודע סופה!"
דברים חזקים ביותר מה שהרמב"ם כותב כאן, אבל זה עדיין אינו מתרץ את הקושיה הגדולה: איך דורשים מאיתנו כאלו מדרגות? לכך ממשיך הרמב"ם ומוסיף עוד דבר

שלא כתוב בגמרא [כנראה שהרמב"ם למד זאת ממשמעות הגמ' ומכח הקושיא דלעיל]:
"ולפיכך יכוון אדם מחשבתו ויתפלל לקל, להיות כל מה שיבואהו בעולם הזה, מרע
ומטוב, סיבה להשיג אליו ההצלחה האמיתית!"

נורא נוראות כל דבריו הקדושים, אין כאן די מקום להאריך בעיון כל דבריו, אבל אי אפשר בלי
עיון לכה"פ במקצת מן המקצת: **לפיכך יכוון אדם מחשבתו** - מה צריך לכוון? מדברי הרמב"ם
משמע שצריך לכוון מחשבתו לקבל ולהכיל את הדברים! על ידי התבוננות מי הוא זה שעשה
ועושה ויעשה לכל המעשים? ולמה הוא עושה את זה? כפי שכתב הרמב"ם בראשית דבריו -
אין ראוי למשכיל להשתומם - פארליר נישט דעם ישוב הדעת - אל תאבד את שפיות הדעת,
אפילו **כשתבוא עליו רעה גדולה**, כי רק בעיניך היא נראית רעה **מפני שאינו יודע סופה** - אילו
היית יודע את סוף המעשה לא רק שהיית מקבל ומכיל את הדבר, אלא עוד היית שש ושמח
ומשלם על כך כל הון דעלמא, כפי שהארכנו בזה במאמר הקודם ואין צורך לכפול אותם. לאחר
שיצאת מההשתוממות וְהַנָּחָה את דעתך, ואתה מכיר במי שאמר והיה העולם, במי שהוא ברוך
גוזר ומקיים... עכשיו 'אשירה ואזמרה' - כפל הלשון מורה שאין לשיר בניגון של איכה או אלי ציון
ועריה... נישט פארשלוּפן און נישט טראוריק... נאר א לוסטיגער לעבעדיגע און א גישמאקע מארש
פון - **א-ל אדון על כל המעשים! ברוך ומבורך בפי כל הבריות, גדלו וטובו מלא עולם! חסד
ורחמים מלא כבודו! אה! יעדער ווארט איז א בריליאנט...**

אם חס וחלילה יש לך תרעומת או איזה טינא בלב או איזה מחשבה של הרהור לא טוב, נמצא
אתה אומר ח"ו שגדלו וטובו אינו מלא עולם, שהרי נמצא אצלך מקום שאין שם גדלו וטובו, וממילא
ח"ו גם כבודו אינו מלא חסד ורחמים, האם את זה אתה מתכוון לומר??? חס ושלוש! בטוחני שלא!
אלא שאין אדם נתפס על שעת צערו, לכאומר הרמב"ם במתק לשונו: **"צריך לכוון מחשבתו"** כדי
לקבל ולהכיל את הדברים, ולדעת "לפני מי אתה עומד" - לדעת שזכות להיכנס לאולם המבחנים של
מלך מלכי המלכים הקב"ה... אף כי אמנם אין זה דבר קל, ואפילו קשה, ואולי גם קשה עד
מאד, אני יודע אומר הרמב"ם, ומרגיש גם את הכאב והלחץ הנורא שלך, אבל אתה הרי ודאי רוצה
להצליח במבחן, ואתה רוצה להיות בעולם הזה - ובעיקר בעולם הבא בהיכלם של בעלי התואר
של 'איש מצליח'... לכן מוסיף הרמב"ם ונותן עצה נאמנה: **"ויתפלל לקל, להיות כל מה שיבואהו
בעולם הזה, מרע ומטוב, סיבה להשיג אליו ההצלחה האמיתית"**

מוראדיג וואס דער רמב"ם האט דא אריין געלייגט, נציין לפחות שלושה מהם:

א. כל ההצלחות של עוה"ז הם הצלחות של דמיונות שוא ושקר, רק הדבקות בה' וקבלת הנסיונות
הם הם ההצלחה האמיתית. ב. לא רק הדברים הרעים אלא גם הדברים הטובים והשמחים הם
נסיונות. ג. התכלית של כל הנסיונות הם להביא את האדם אל פסגת 'ההצלחה האמיתית' וצריך
לזה 'תפילת הדרך' שתוליכנו לשלום ותגיענו למחוז חפצנו לחיים לשמחה ולשלום. ועד שנגיע לשם
- תצילנו מכל מיני פורעניות המתרגשות לבוא לעולם.

גם בפירוש המשניות לאחר שמבאר בארוכה את כל י"ג עיקרי האמונה, כותב הרמב"ם (פרק י):
"דע אותם 'והצלח' בהם וחזור עליהם פעמים רבות והתבונן בהם התבוננות יפה". גם כאן מורה לנו
הרמב"ם כי האמונה היא סוד ההצלחה של האדם, ועם זה מגלה הרמב"ם עוד יסוד גדול בתורת
האמונה, שאי אפשר לבוא לאמונה אלא על ידי שחוזרים על זה השכם והערב, ולא רק חזרה
בעלמא, אלא חזרה מתוך התבוננות, ולא התבוננות שטחי מלמעלה, אלא **התבוננות יפה!**

ואם בתפילה עסקינן, יש לזכור עוד, כי הרבה פעמים באים היסורים ובכללם גם הנסיונות, כדי
לעורר את האדם הישן בהבלי הזמן ולהקיצו מתרדמתו, שישים לב לקול הקורא **איכה!** א וואו
ביסטו - היכן הוא בעולמו, ויתקן היטב את מה שצריך לתקן, ועל זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא,
שלא יהיה אז בבחינת 'גם אם תכתוש את האויל במכתשת לא תסור איוולתו ממנו, השם ירחם.

מי ששוכח עיקר זה שנסיונות החיים באים גם לעורר את האדם לתשובה, והוא מתרפק רק
על דמיונות של ה' צדיק יבחן - ס' איז נאר נסיונות... בודאי אני מאותם הצדיקים שהקב"ה בחר
בהם לבחון את גודל ועומק אמונתם, ותו לא מדי, הרי הוא כמו שאמר הרה"ק **הרבי מלובלין זי"ע**
על דברי הגמ' (עירובין יט.) רשעים אפילו על פתחה של גיהנום אינם חוזרים בתשובה. והקשה, איך
יתכן כזאת? וואס מיינען זיי? מה הם חושבים אז, אם אין להם מה לתקן מדוע לוקחים אותם לשם?
ואמר בקדשו: זיי מיינען אז מ' נעמט זיי אויף צו מעלה זיין נשמות פון דארט און נעמען זיי מיט
זיך צום גן עדן --- כידוע שבשעה שמוליכים את הצדיקים לגן עדן מעבירים אותם דרך שם כדי
להעלות משם נשמות ולקחת אותם לגן עדן, וכך חושבים גם הרשעים על עצמם... אבל כל זה הוא
רק עד **פתחה** של גיהנום, אבל **בתוך** הגיהנום, שם נגמרים כל הדמיונות שווא, שם הם כבר מבינים
היטב את האמת וגם רוצים כבר לשוב בתשובה, אבל כבר מאוחר מדי!.

כאשר החמיצו ארבע מאות חביות של יין לרב נחמן (ברכות ה:) הוא לא ניחם את עצמו ס' איז נאר
נסיונות... הוא ביקש מחכמים שיעזרו לו להבין על מה ולמה הגיעו זאת? וחכמים לא השיבו לו ס'
וועט זיין גוט ס' איז נאר נסיונות מ' דארף זיך שטארקן... הם אמרו לו: "**לעיין מר במילי!**" - יעשה
נא רבינו חשבון הנפש!, בודאי יש כאן דבר שצריך לתקן... אמר להם ומי חשידנא בעינייכו? - וכי
חשוד אני בעיניכם שאינני מתנהג כראוי? הם לא נרתעו לאחורם לא מרב נחמן ולא משאלתו הקשה
ומי חשידנא בעינייכו, הם השיבו ואמרו לו באופן מוחלט וחד ביותר: **ומי חשיד קוב"ה דעביד דינא**
בלא דינא???

כשישב **הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל שבעה ל"ע על פטירת זוגתו הרבנית ע"ה, עלו כל
חכמי ישראל לנחמו, והיה קשה מאד למצוא שם מקום פנוי, אי לכך ידידו מנוער רבי יעקב גלינסקי
ז"ל עלה לנחמו רק בלילה האחרון מאוחר בערב כאשר התפנה מקום בבית.

רבי יעקב התיישב על מקומו, ותיכף פנה אליו רבי יחזקאל ואמר לו בצער רב: רבי יעקב, ס'
איז מיר זייער שווער, איך האב ניט קיין שום גוטע פריינד - קשה לי מאד כי אין לי שום חבר טוב!

אמר לו רבי יעקב, אני לא מבין מה אתה דבר, הרי כל השבוע לא יכולתי להיכנס מחמת דוחק המקום, וכי כל אלו שבאו ממרחקים ודחקו עצמם לנחמך זיי זענען ניט דיין גוטע פריינד? - הם אינם חברים וידידים טובים שלך, הם אנשים זרים שאין לך שום קשר אתם!?

ענה לו רבי יחזקאל: יא, אבער קיינער האט מיר ניט געזאגט "לעיין מר במיליה!..." אף אחד לא עורר אותי לבדוק את מעשי!

[רבי יעקב ענה לו בפיקחותו: כי כל הידידים האמיתיים שלך מכירים אותך היטב, וכולם היו בטוחים שאתה כבר עשית את זה בלי שהם יעוררו אותך על כך... ודפח"ח].

כיון שכך יש להבין מהו האמת לאמיתה, מאורעות החיים הם רק נסיונות לבחון את צדקת נפש האדם, ולקבלם באהבה כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ולהרגיע את נפשו בזה, או שהם אות מן השמיים בשביל לעיין מר במיליה!?

כמו בכל דבר יש שני צדדים למטבע כך גם בענין זה, האמת והדרך הנכון בזה הוא - אחוז מזה וגם מזה אל תנח ידך, כאשר מגיע לאדם ח"ו איזה צרה ומצוקה צריך בראש וראשון להאמין באמונה שלמה דלא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא - צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי, ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית... ואח"כ לעיין במיליה - יפשפש ומשמש במעשיו מה הוא צריך לתקן, ויתפלל להקב"ה שיזכה לבוא אל חקר האמת לאמיתו בלי דמיונות שוא... ויחד עם זה להתחזק בתוקף האמונה, להאמין שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, והקב"ה רוצה רק בטובתו, ומה שנראה לו עכשיו שהוא רע, בודאי יש בשורשו אך טוב וחסד, מה שיביאהו אל הצלחתו האמיתית בזה ובבא, כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו.

פרק בהלכות כיבוד אב

בפרשת ויצא כתוב את מה שאמר יעקב אבינו ללבן כאשר רדף אחרו והשיגו (בראשית כה, יג): 'לולא אלקי אבי אלקי אברהם ופחד יצחק' - וכתב רש"י: 'ל: ולא אמר 'אלקי יצחק', שאין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם, ואעפ"י שאמר לו הקב"ה בצאתו מבאר שבע אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, בשביל שכהו עיניו והרי הוא כמת, יעקב נתיירא לומר אלקי יצחק, ואמר 'פחד יצחק'.

כל המפרשים נלאו להבין את דברי רש"י, ומקשים קושיא עצומה מאד: אם הקב"ה מייחד את שמו על יצחק הרי הוא מעיד בזה שאין לו יותר יצה"ר, ולעולם לא יכשל עוד בחטא, וא"כ איך יתכן שיעקב התיירא לומר על אביו 'אלקי יצחק', מחמת חשש שמא יחטא ואין ראוי לייחד שמו של הקב"ה עליו?! הקב"ה אינו חושש והוא כן חושש? אתמהא! [ואולי יש בזה גם חשש זלזול בכבוד אביו, היתכן?].

מתרץ על כך הט"ז בספרו 'דברי דוד' (פ' ויצא) תירוץ נורא: כי בודאי לא חשש יעקב לייחד שמו של הקב"ה על אביו, אלא שהיה ירא לעשות כן מטעם אחר, וכך אומר הט"ז בלשונו הקדוש: כיון דטעמו של הקב"ה היה מחמת שיצחק חשוב כמות ולא יוכל לעשות רע, "זה קצת נגד כבודו של יצחק, כי יותר יש מעלה מי שכח בידו לעשות רע וכובש את יצרו" ויעקב היה מתיירא לכנות את אביו בלשון המורה שאין לאביו כבר יצר הרע!

דער הייליגער סנגורן של ישראל בארדיטשעווער רב זי"ע מביא בפרשת נח בשם רבו הגדול הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע שפירש את מאמר הכתוב (ישעיה מט, ג): 'ישראל אשר בך אתפאר'. 'אתפאר' מלשון התלבשות כמו שנאמר 'יתפרו עלי תאנה. והקב"ה מתלבש במלבושים של ישראל ולא של מלאכי מעלה, כי ההתלבשות מגדל התענוג שיש לו מישראל הוא יותר מכולם, כי יש להם יצר הרע ואעפ"כ כובשים אותו...

אחד מבני העליה בהיכלא קדישא של הרה"ק רבי מנדל מרימנוב זי"ע נכנס פעם לרבו הק' והתאונן בפניו על ריבוי הנסיונות שתוקפים אותו עד שכבר כשל כח הסבל, והוא מרגיש ער קצן שוין נישט מעהר! אמר לו הרה"ק מרימנוב [כדברי הרב המגיד]:

"כאשר אדם עומד בנסיונותיו הרי הוא גורם בזה לתפור מלבוש חדש עבור הקב"ה כביכול, והקב"ה מתלבש כביכול במלבוש זה, אולם כמו כל דבר גשמי שמתבלה מרוב שימוש, כך הם המלבושים הללו, לכן מנסה הקב"ה את אוהביו בנסיונות חוזרות ונשנות כדי שיכינו לו מלבושים חדשים ונאים".

לפי דברי הרב המגיד הנ"ל, יש בזה זלזול גם מצד מה שהוא חסר תכלית, אין לו כבר את 'ישראל אשר בך אתפאר', ער דרייט זעך ווי א עובר בטל, כיון שכבר אינו יכול עוד לתפור מלבושים למלך מלכי המלכים הקב"ה... פלאי פלאים.

מעתה ישמחו וירננו כל המתמודדים עם יצרם ונסיונות החיים: **"כי יותר יש מעלה מי שכח בידו לעשות רע וכובש את יצרו"**, ואתה שמע היטב את דברי הט"ז - אם אחד מבניך יאמר שאין לך יצה"ר ואין לך נסיונות, יש בזה חשש של מזלזל בכבוד אביו!... ישמע חכם ויוסף לקח.

אור חדש על ציון תאיר

ידועים דברי חז"ל במדרש (בר"ר פה א) בפרשה: "שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף; ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו; ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו; ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו; ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה. והקב"ה היה עוסק: בורא אורו של מלך המשיח". רבות עסקו בזה קדמונינו ז"ל, בפרט על הלקח ממעשה יהודה בהתחלת הכל מחדש...

הגאון הנודע דער פונביז'ער רב ר' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מצא בדברי המדרש האלה, חיזוק

עצום לתקופתו, בזמנים קשים מאד. וכך תיאר בכומר נאומו הכביר את המצב הקודר בימים שלאחר מכירת יוסף: "על פני השטח נצטיירה אז תמונה כאובה מאד. בית יעקב כאילו נהפך עליו הגלגל. לב האחים מפולג. את יוסף הצדיק מכרו, יעקב אבינו מתענה באסונו, יהודה מלך השבטים הודח מכסאו. אלא שבמקום שעינו של בשר ודם אינה שולטת שם כלל, הולך ונוצר ומתקדם דוקא באותו רגע אפל, אורו של משיח!... ללמדנו, שאפילו כשרואים בעליל, כאילו העולם שב לתוהו ובוהו, כשהכל נדמה כמתמוטט ומתפורר, יותר גרוע מזה כבר לא יכול להיות, יתכן מאד שבשמי שמים, הולך ומתהווה דוקא עכשיו אור חדש, אור גאולה וישועה..."

ודבר זה, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא:

כל אחד ואחד מכלל ישראל שנמצא במצב דומה, ועל אחת כמה וכמה כאשר כלל ישראל נמצאים במצב כזה - כאשר נראה שהכל מתמוטט ומתפורר אם ברוחניות ואם בגשמיות או בשניהם יחד רח"ל, יתכן מאד שבשמי שמים, הולך ומתהווה דוקא עכשיו אור חדש, אור הגאולה והישועה שלו וכל הנלוים אליו, ושל כל כלל ישראל... צריך רק לכוון מחשבותיו לטובה ולהתפלל את תפילת הרמב"ם - שכל זה יביאהו אל "ההצלחה האמיתית"...

שהחיינו והגיענו לזמן הזה?

באחד הצריפים שבמחנה ההשמדה "ברגן בלזן", לאחר יום עבודה קשה ומפרכת, עולים כל אנשי הצריף על הדרגשים מרוסקי איברים בגוף, ובשלימות הנפש והנשמה, בהתרוממות הרוח, בלבבות עמוסי רגשי קדושה העולים על גדותיהם, אף לא אחד מהם מתכוון לישון כעת, איך אפשר עכשיו לעצום את העינים, הלא היום הוא ליל ראשון של חנוכה! והרבי הקדוש, רבי ישראל שפירא - האדמו"ר מבלאז'וב זצ"ל, שאפילו בעומק גיא צלמות היה מפיח רוח חיים ותקוות האמונה לכל מי שהיה דר במחיצתו, זכה בדרך לא דרך להשיג שמן ופתילה, והוא עם כל הנלווים אליו בצריפו ממתינים לשעת הכושר, לשעה שאנשי האס אס כבר אינם מסתובבים בשטח, או אז תתקיים מעמד ההדלקה ברוב עם, ופרסומי ניסא למהדרין מן המהדרין עד כמה שאפשר בתנאים אלו, למרות שגם בשעה מאוחרת זו היה בזה מסירות נפש בפועל ממש, אילו היה אחד מאנשי השטן מרגיש בכך, היו כל אנשי המחנה נידונים למות באכזריות נוראה ...

כאשר הגיע השעה המיוחלת ניגש הרבי בחרדת קודש להדליק נר חנוכה, כולם מטים את אזנם לצאת ידי חובה בשמיעת הברכות, הרבי מברך בהתרגשות ובדמעה את כל שלושת הברכות, וכל העם עונים אמן אחר כל ברכה בהתרגשות ועינים דומעות משמחה על הזכייה הגדולה שנפלה בחלקם...

יהודי אחד מבין כולם פנה לרבי ושאלו: רבי, איך פארשטיי נישט! אינני מבין, בשלמא את שני הברכות הראשונות - להדליק נר חנוכה, ושעשה נסים, ניחא. אך כיצד יכול היה הרבי לברך בשעה גורלית זו ברכת "שהחיינו"? שעה שאלפי יהודים מתייסרים בסבל נוראי, ואחרים מומתים בכל מיני

מיתות משונות ואכזריות, לזמן שכזה הרבי מברך שהחיינו וקיימנו והגיענו?!

מיין טייערע איד - הצדק עמך - השיבו הרבי בחום ובאהבה. אכן גם בליבי עלתה אותה מחשבה בעת שבירכתי "שהחיינו", ושאלתי גם אני את עצמי, געוואלד! מה מקום לברכה זו?!

אכן - המשיך הרבי - לאחר שבירכתי את שני הברכות הבטתי על כל הסביבה, וראיתי קהל גדול של אסירים יהודים שעל פניהם נראה שגם בתנאים קשים שכאלה הם מוכנים להיאבק ולמסור את נפשם על יהדותם, על כך ברכתי 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'...

על כגון דא אנחנו מברכים ומודים להקב"ה שלש פעמים בכל יום ברכת שהחיינו - 'נודה לך ונספר תהילתך על חיינו המסורים בידך' על שבתנאים קשים ומרים כלענה - שנת תשפ"ב, לא אלמן ישראל, וכולם מאמינים בני מאמינים, שכל חיינו, וקורות חיינו, הכל מסורים רק בידך, לך ה' הממלכה ואתה מושל בכל, ומכיון שכך אנו יודעים, אז עס ליגט אין גוטע הענט, וכל הדברים לטוב ולמוטב הם 'סיבה להשיג אליו ההצלחה האמיתית', וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים - כולם מוכנים להיאבק בסתר ובגלוי ולמסור את נפשם על יהדותם, ומודים אנחנו לך על העבר שהחיינו וקיימתנו... ואנו צועקים על העתיד [כמו שפסק הרמב"ם שצריך להתפלל על זה] כן תחיינו ותקיימנו לשמור חוקך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם.

מהיכן שואבים אותם מסירות נפש' דיגע אידן את הרצון ואת הכח לחיים של מסירות נפש? לחיים של התבטלות לרצון ה' למעלה מדרך הטבע, ולמעלה מכל שכל ורעיון? איך הם לא כורעים ונופלים בריבוי הנסיונות ונווה התלאות, ולא עוד אלא שהם, ודוקא הם, תמיד מלאים בשמחה אמיתית וחדוות חיים, שאין בנמצא כמוהו בכל אותם אנשים מצליחים שאנשי הרחוב חושבים שזה נקרא הצלחה, מדוע השמחה אצלם תמיד מהם והלאה?!

התירוצים לכל השאלות הללו ועוד, הוא יסוד אחד: לכת הראשונה - האנשים שהרמב"ם מכנה אותם לבעלי ההצלחה האמיתית, הם למדו ויודעים היטב את הסוגיא של "מאי חנוכה" - עיניהם אורו באור החנוכה, וכלשונו הזך והטהור של החזון איש זצ"ל: "אין עצב בעולם למי שרואה את אור האורות של האמת... ואילו כת השניה גם אם הם הדליקו אשתקד וכל השנים הקודמות את נרות החנוכה למהדרין מן המהדרין, הם למדו ויודעים היטב רק את הסוגיא של "כבתה אין זקוק לה" - אם אין אתה מרגיש את להבת אש קודש גם לא נורא... הרי הרבי מלובלין זי"ע אמר שכל אחד מישראל [אפילו מסור עוכר ישראל] שמדליק נרות חנוכה שיינט אין אלע עולמות, מאך נישט קיין געשעפט פון דעם - אל תעשה מזה עסק, העיקר שלא תשכח כי מנהג ישראל תורה, וצריך להיזהר ביותר בכל המנהגים, להרבות בסעודה, ולאכול מאכלי חלב עם סופגנין טבולים ומשוחים בשמן המשחה... מבית ומחוץ תצפנו, ועשית עליו זר זהב סביב... והמהדרין מן המהדרין גם זוכרים כי ימי החנוכה הם 'ימי פגרא' שבהם צריך לפגור בסדר הלימוד, וחצי יום של לימוד הוא כבר די והותר...

על משקל דבריו הק' של החזון איש הנ"ל יש לומר: "אין שמחה בעולם למי שהולך חשכים ואין נוגה לו" - מי שאינו יודע מהו האור הפנימי והאמיתי של חנוכה, שמקרין ומאיר את כל ימות השנה באור האמונה והדבקות, על ידי ה'אור הגנוז' אינו יודע שמחה מה היא... ועל כך בפרק הבא בס"ד.

לסיכום: אשרי לאיש אשר בתורת ה' חפצו שהוא כעץ שתול על פלגי מים וכל אשר יעשה יצליח - שיוכל לעמוד בכל הנסיגות בטוב ובמוטב, וגם בזמן שיבש המעיין יש בו הרבה לחלוחית מריבוי המים שהיה שם, וזה מביאו להיות תמיד שמח בחלקו. ואין ראוי למשכיל להשתומם כשתבוא עליו רעה גדולה, אלא יכוון מחשבתו ויתפלל שיזכה לבוא על ידם להצלחה האמיתית, ולא יהיה כאויל מחריש. יחד עם זה צריך לערוך חשבוננו של עולם, ולהבין מה עליו לתקן. ויותר יש מעלה מי שבכוונו לעשות רע וכובש את יצרו. והקב"ה מתלבש כביכול אם מלבושים שנעשו מהתגברות האדם על יצרו. יעקב וכל השבטים עסוקים בשקם ותעניתם והקב"ה יושב ובורא אורו של משיח. שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן של מסירות נפש דיגע אידן.

פרק ב - ה'הוד' וההדר לחי עולמים

בפרק זה יבואר הענין של מדת 'הוד' מהו הפגם והקלקול שאפשר לפגום במדה זו, ולעומתה מהו התיקון של מדה זו, איך להעלות את ההוד לחי עולמים, - לעבודת השי"ת ותורתו, שזה תכלית העבודה של ימי החנוכה שחז"ל קבעו אותם בהלל והודאה.

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו

בהיכל קדשו של הרה"ק **מבארדיטשוב** זי"ע ישבו כמה מן החסידים באחד מימות הקיץ, ודיברו ביניהם במילי דעלמא, על דא ועל הא, בתוך כך הגיע אחד מן השוק, ובפיו פרישע נייעס! אחד מן החדשות המסעירות המדובר ביותר בין יושבי קרנות בחוצות העיר.

בעודו מספר להם בהתלהבות את מה שקרה, לפתע נפתחה הדלת, ודמות קדשו פון הייליגער בארדיטשעווער רב נראתה בפתח, והנה הוא מתקרב אליהם ושואל: על מה אתם משוחחים כעת?

בחיל ורעדה השיבו, שברגע זה דיברו על עושרו המופלג של הגרף פוטוצקי... ועל חיי תאוה ותפנוקי מעדני עולם הזה שהוא רגיל בהם עד קצה האחרון. הם סיפרו לו גם, כי זה עתה התפרסם אודות תאוותו המופרזת של הגרף להחליק על השלג, אך מכיון שזה היה בעיצומם של ימי הקיץ הלוהטים, והמושג 'לעצור או לכל הפחות להמתין עם התאוות' לא קיים אצלו כלל, לכן הורה לפזר סוכר באחוזתו, שיוכל להחליק עליהם כמו על השלג.

מאות שקים של סוכר הובאו למרגלות אחד ההרים הגבוהים באחוזתו של הגרף, ימים על גבי

ימים עמלו משרתיו לפזר את הסוכר מפסגת ההר כלפי מטה, כאשר הכל היה מוכן לשביעות רצונו של הגרף, עלה עם מרכבתו לראש ההר, והחליק על הסוכר כשכל כולו קורן מאושר על חכמתו הגדולה למילוי הנאת תאוותיו המופרזות...

האם הגרף פוטוצקי מדליק נרות חנוכה? שואל הרבי.

החסידים שאינם מבינים מה מקום לשאלה זו, משיבים בתדהמה: אודאי נישט! הוא אפילו לא יודע שיש שם 'חנוכה'...

"אויב אזוי וואס פארשטייט ער אין תענוגי עולם הזה?! מה הוא מבין בעוה"ז הרי מעולם הוא לא טעם תענוג עולם הזה! השיב הרבי.

על הכתוב 'ועלהו לא יבול' - דרשו חז"ל (סוכה כא:): "אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד". יש להתבונן היטב בדבריו הקדושים פון הייליגער בארדיטשעווער:

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע היה ידוע כאיש שכל כולו א פלאם פייער - אש לזהטת עד לב השמים לכל דבר שבקדושה. בתורה ובתפילה, ובכל מצוה ומצוה, היה אך בקושי יכול להחזיק את עצמו, ולרוב היה לגמרי בהתפשטות הגשמי - ער איז גיווען אינגאנצן נישט ביי זיך!

מסופר עליו שפעם ישב בסעודה אחת עם הרבי ר' ברוך ממעז'בוז זי"ע, כשהגישו לפניו צלחת מרק, שאל אותו הר"ב אם הוא אוהב פעפער (פלפל שחור) בתוך המרק? (כ"ק מרן רבינו האמרי מנחם זי"ע אמר לי שכנראה שאל אותו את השאלה בידעו מה תהיה התשובה לכן...)

הרים הרה"ק מבארדיטשוב את ידו הק' והלם בחזקה על גבי השולחן, וצעק בקול:

"פעפער האב איך ליב ? דעם רבונו של עולם האב איך ליב!"

כל המרק כולו נשפך על גבי הבעקישטשע של הר"ב בהשאירו שם כתם שומני ענק למזכרת נצח, לפני מספר שנים זכיתי לרגעים מספר לראות ולמשש את אותו כתם פז - כתם אופיר הקדוש, גיוואלדיג!

בספר חמדה גנוזה' (מערכת חיים הם למוציאיהם פ"ב) מובא, שהרה"ק בעל 'דברי חיים' סיפר ששמע מקדוש ישראל מרוז'ין זי"ע שפעם נסע להרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, והוא לא היה שם כי שבת בעיר אחרת, ונסע אליו שמה. באותה עיר היו 'דאטשע אידין' [כך כינו את היהודים המתחדשים], כאשר הבארדיטשובר עשה קידוש ולאחר מכן בירך המוציא, ובעת שהיה בוצע המוציא היה נושק את פרוסת המוציא בכל כוחו, שמע הריז'נער איך שדאטש אחד אומר לחברו בפליאה ותמיהה: **"הלא אני פייזתי מעות רבות על תאוות, ומעולם לא הרגשתי הנאה משום תאוה כמו שהוא מרגיש בהקידוש והברכה שהוא עושה"**.

הדברי חיים זי"ע אמר על כך שאין זה חידוש כלל, כי לכל תאוה של עוה"ז יש הפסק, אבל לעבודת השי"ת הנפש צמאה וכמהה, ובכל פעם מרגיש יותר ויותר מתיקות והשתוקקות... [והכוונה

העמוקה בזה היא: שאם יש לה הפסק הרי שההנאה שהיה לו מקודם היא הנאה דמיונית שכולה שקר וכזב והבל ורעות רוח, והסימן לזה היא, שהרי סופה צער ותוגה, ומי שאין בו לחלוות של יראת שמים יכול לפעמים גם לבוא על ידי זה לאבד עצמו לדעת רח"ל... וההנאה האמיתית היא רק הנאה נצחית שתמיד מתאווים ומשתוקקים לזה יותר ויותר, והנאה לא תמצא אלא בצד הקדושה... ואכמ"ל].

כיון שכך, יש להבין מדוע שאל הרה"ק מברדיטשוב את החסידים על מצות חנוכה דוקא, האם הגרף מדליק נרות חנוכה? על פי דרכו בקודש היה יכול לשאול את זה גם על פרוסת המוציא, ואם תאמר שזאת ידע שהגרף אינו בגדר זה, הרי שהיה יכול לשאול על כל מצוה אחרת, האם הגרף מתפלל בכל יום, או מניח תפילין, ואם משום שאין זה מצוה הבאה לפרקים, היה יכול לשאול על שבת, מצה, סוכה, ד' מינים, ועוד ועוד. מאי שנא דנקט חנוכה דוקא?!

להבנת הדברים אנו צריכים להיכנס במקצת לסוגיא ערוכה של מאי חנוכה?

בספר הקדוש 'בני יששכר' (חנוכה מאמר ד אות ל) מביא מדברי הזוה"ק והמקובלים בענין הס"מ שנאבק עם יעקב אבינו, וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, ועל ידי זה נפגם אור מדת 'הוד' ועל כן נפסקה הנבואה באלף החמישי שהוא נגד הוד ונהפך מהו"ד ל-'דו"ה' כמו שנאמר באיכה (כל היום דוה - כל היום של אלף החמישי שהוא הוד נהפך לדוה). והנ"ס דחנוכה היא לתקן אור ההוד, [והארת הנרות הוא מאור הגנוז והיא במקום הנבואה] ועל כן נתקן להלל ולהודות, ע"כ תמצית דבריו.

הררים גבוהים ורמים נרמזו בכמה שורות אלו, בס"ד נבאר בקצרה את תמצית שורש הדברים:

הנה ידוע שהאדם נברא בצלם אלקים כמו שכתוב (בראשית ט, ו): 'כי בצלם אלקים עשה את האדם', ועומק הכוונה בזה, כי יש באברי האדם דוגמא מהעשר ספירות הקדושות, כמבואר במאמר פתח אליהו (תיקו"ז יז). חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא, תפארת גופא, נצח והוד תרין ירכין קשוט וכו' [ותרגומו: יד ימין הוא בחי' חסד, ויד שמאל הוא בחי' גבורה, הגוף הוא בחינת תפארת, ושני הרגליים הם נצח והוד (שמאל הוד, ימין נצח), ועל דרך זה מבואר שם כל צורת גוף האדם ע"ש].

כאשר חזר יעקב אבינו מחרן, לאחר שעבר את מעבר יבק וחזר על פכים קטנים, פגע בו שרו של עשו הוא הס"מ, ונאבק עמו [במלחמה רוחנית] עד עלות השחר ולא יכל לו, המטרה שלו היתה לפגוע בגופו של יעקב שהוא תפארת הרומז לתורה הקדושה, כדי שלא יהיו ישראל יכולים לקבל את התורה, וכיון שראה 'כי לא יכול לו' נתחכם לנגוע בו בכף ירכו - היא רגל שמאל הרומז לספירת הוד, וגרם לו להיות 'צולע על ירכו' - היינו שעל ידי זה נפגמה ספירת הוד בעולמות העליונים, וכיון שנפגע מדת 'הוד' נפגם בזה גם קצת מדת 'נצח' כי שניהם נחשבים לבחינה אחת, [נמבשרי אחזה אלקי - שבידים אפשר להשתמש גם ביד אחת, אבל ברגליים אי אפשר לעמוד וללכת ברגל אחת, ולכן שני הרגלים כאחת הם (עץ חיים שער יח, פ"ה)] ומכח נגיעה זו נמשך כח לשרו של עשו להתגבר על ישראל בתחילת אלף החמישי שהיא נגד מדה החמישית ספירת הוד [וכיון שגם מדת נצח נפגם

התחיל הגלות קע"ב שנה בסוף אלף הרביעי (בני" ניסן מאמר ד דרוש יב ע"ד הסוד), והודי נהפך למשחית - מדת 'הוד' נהפך ל'דוה', ולכן פסקה אז הנבואה מ'ישראל, כיון שיניקת הנביאים מהם נמצאים - מנצח והוד. וכמו כן התגברו אז היונים על ישראל להשכיחם את התורה.

אך כל הנגיעה בכף ירכו של יעקב היתה לזמן מועט, כי תיכף ומיד כשזרחה לו השמש נרפא מצלעתו, שזהו בחינת תיקון מדת הוד, ובזה רמז לו הקב"ה את האור הגנוז לעתיד לבוא, שעי"ז יהיה נמשך הישועה בגלות יון, שיזכו אז להארת אור הגנוז בנר חנוכה ונצחון המלחמה, ומכאן זה, יתגלה האור הגנוז בשלמותו ונזכה לאורו של משיח, בסוד הכתוב (תהלים קלב, יז): ערכתני נר למשיחי, שעריכת נרות חנוכה הם חינוך והרגל והכנה דרכה לאור הגנוז ואורו של משיח שיתגלה בב"א.

ולא בכדי נבחר ימי החנוכה להיות ההתחלה של תיקון הוד, כי יש בבריאה בחינה של 'עולם שנה נפש', וכשם שיש בנפש האדם קומה שלימה שכל העשר ספירות כלולות בו כנ"ל, כך יש גם קומה שלימה בשנה שהוא הזמן, ובעולם שהוא המקום, והם כלולים מכל העשר ספירות. וששת מדות של חג"ת נהי"ם [חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות] של קומת הזמן, הם על פי הסדר המובא בזו"ח (נה:): פסח - יד ימין שהוא חסד. חודש תשרי - יד שמאל שהוא גבורה. שבועות - הגוף שהוא תפארת. פורים - רגל ימין שהוא נצח. חנוכה - רגל שמאל שהוא הוד. חמשה עשר בשבט וכל פרשיות השבוע"ם הם כנגד מדת היסוד. בכל אחד מהמועדים הללו מאיר ומשפיע אור המדה ששייך למועד זה [גם בכל ימות השבוע פועלים שבע מדות אלו, אך לא באיכות של מועדי השנה (שער הכוונות דרושי ראש חודש) ואכמ"ל].

נמצא לפי זה שלעומת מה שקלקלו ישראל על ידי היוונים ופגמו במדת הוד, זכו על ידי הכהנים הקדושים בימי החנוכה לתיקון מדה זו, ולכן קבעו חז"ל את ימי החנוכה **בהלל ובהודאה...** מעתה עלינו לדעת מהו הקלקול והפגם במדת הוד, ומה היא התיקון של מדת הוד, וממילא נדע לפי זה מהו תכלית העבודה של הלל והודאה בימי החנוכה.

הנה מדת 'נצח' מורה על ענין של ניצוח, כלומר שבמדת הנצח פועל האדם להשיג את רצונו ומבוקשו מתוך התגברות על כל המניעים שמונעים ממנו את הדבר, הוא לא ינוח ולא ישקוט, ויהיה מוכן לכל מלחמה שהיא אפילו עקובה מדם, עד שיגיע אל תכלית רצונו. ואילו מדת הוד הוא ההיפך הגמור, כי הוד הוא הכנעה, מלשון מודה ועוזב, כשירצה להשיג איזה דבר, ויבוא לו איזה מניעה אפילו הקטנה ביותר, הוא יתגבר וילחם על זה אלא יכניע את עצמו ויקבל את המניע ולא יפעל כלום.

שני מדות אלו כמו שאר כל המדות יש בקדושה ולעומתה בקליפה. לדוגמא: נצח דקדושה - אם קיבל על עצמו איזה דבר מצוה בתורה או בתפילה או במעשים טובים, והיצר הרע כדרכו מונע זאת ממנו בכל מיני מניעות, הוא נלחם עמו בכל כוחו עד שמנצח אותו ומוציא מן הכח אל הפועל את מה שקיבל עליו. נצח דקליפה - אם עלה בלבו איזה דבר עבירה חז"ל בין אדם למקום או בין אדם

לחברו, ויש לו מניעה או מצד שעולים לו הרהורים טובים ומזכירים לו כי לא באלה חפץ ה', ושומר נפשו ירחק מהם... או שחבר או מורה דרך מזכיר לו שאסור לעשות כן, ועם כל זאת אינו מקבל את הדברים ומתגבר בכל יכולתו עד שינצח וישיג את מבוקשו הלא טוב והאסור בתכלית רח"ל.

כמו כן במדת 'הוד': מדת 'הוד דקליפה' היא - גם כשרוצה לקיים את מצוות ורצון ה', עם כל זאת כל דבר הקטן ביותר שעומד לנגדו, לא רק שאינו נלחם ומתנצח עם זה, אלא הוא מבטל ומכניע את עצמו, ונמנע מלעשות את מה שהוא צריך או קיבל על עצמו לעשות, בבחינת 'ולא קמה רוח באיש' כל דבר הקטן ביותר מכניע אותו ומבטל את רצונו ושאיתו... וגם כשבא דבר עבירה לידו, אינו מתנצח עם זה אלא מכניע את עצמו בהוד דקליפה ונותן ליצרו ותאוותיו למשול עליו, והוא עבד נרצע ליצרו בלי רוח מלחמה והתנגדות כל שהיא, וזהו הפגם של מדת הוד רח"ל.

אבל עבודת מדת 'הוד דקדושה' - היא להיות נכנע לרצון השי"ת, וגם אם יש לו מניעות לקיים את מצוות ה' ואת חובתו בעולמו, אינו מרפה ומונע את עצמו, אבל לא בגלל שהוא נכנס למערכה של מלחמה ונצחון, אלא הוא דבוק עם רצון השי"ת, ועם דבקות זו הוא עושה ומקיים את כל מה שצריך לעשות, מבלי לשים לב כלל לכל המניעות, כפי שהבאנו במאמרנו לפרשת ויצא את המשל עם מי שנוסע למרחקים מעבר לים, ואין לו את כל מה שהוא רגיל להם כשהוא בביתו, לא את האוכל ולא את השינה והפרטיות וכו' ובכל זאת הוא נוסע בשמחה רבה, האם הוא נלחם אז אם כל הקשיים? בודאי שלא, הוא כמעט אינו מרגיש אותם כלל, וגם מה שהוא מרגיש אינו נחשב אצלו למניעה כלל, הוא עכשיו תפוס בכל מחשבתו ורגשי לבו בנסיעה החשובה והאהובה עליו, ואינו רואה בכל המקרים איזה מניעה שצריך לעצור את עצמו בגלל זה מלנסוע אל המקום שהוא חפץ. כמו כן האור הגדול שמאיר במוח ונשמת עובדי ה' הוא אור גדול כל כך עד שכל המניעות בטלים ומבוטלים בתכלית ההתבטלות אל מור האור והדבקות עילאה הזו, בבחינת מה שנאמר אקדמות בתשובת כלל ישראל לאומות העולם שמבקשים לפתותם להתחבר עמהם והם יתנו להם כל מעדני עולם, על זה משיבים כנסת ישראל: "רבות כון מה חשיבא קבל ההיא שבחתא", וזהו בחינה של 'ההוד וההדר לחי עולמים'.

כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל

כשעמדה מלכות יון הרשעה על עם ישראל, אז נפגם מדת 'הוד' באופן הקשה והגרוע ביותר, שלא היתה כמוה מהיות ישראל לעם.

רבנו שמעון הגדול ממגנצא, בחיבורו הגדול בזמר (ליום ש"ק) 'ברוך ה' יום יום' בו הוא מתאר את הגלויות והגאולות. בבית החמישי של פיוט זה הוא משורר על גלות וגאולת יון, כשהוא מכנה את אלכסנדר מוקדון בשם 'וצפיר העיזים' והוא על פי מראה החלום של דניאל (דניאל ה, ח): 'וצפיר העיזים הגדיל עד מאד' וכה הם דבריו:

וְצִפִּיר הָעֵזִים הַגְּדִיל עֲצוּמָיו. וְגַם חֲזוֹת אֲרֻבַּע עָלוּ לְמְרוֹמָיו. וּבְלִפְנֵי דְמוּ לְהַשְׁחִית
אֶת רְחוּמָיו. עַל יְדֵי כְהֲנִי מִגֵּר מִתְקוּמָּיו. חֲסִדֵי יי כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ כִּי לֹא כָלוּ רְחוּמָיו:

וזה ביאורו:

בתקופת מלכות יון כשמלך אלכסנדר מוקדון הנקרא 'צפיר העזים' לפי שהיה צעיר לימים.
והגדיל את מלכותו כמעט על כל העולם.

ולאחר מכן כאשר נשבר קרנו של הצפיר [שמת בחצי ימיו (כן לב שנים)], עלו (בחזיונו של דניאל)
תחת הקרן הגדול, ארבע קרניים גדולי מראה, ופנו לארבע רוחות השמים [והם ארבעת מלכי יון
שמלכו תחתיו].

וחשבו מלכי יון בלבם להשחית את עם ישראל אהוביו של הקב"ה [להעבירם על דתם].

אולם הקב"ה שבר את המתקוממים עליו על ידי הכהנים [מתתיהו ובניו החשמונאים] וניצלו
מהם בניסי חנוכה.

וכל זאת משום שחסדי ה' יתברך לא שלמו, ולא נסתיימו רחמיו, שרחמיו וחסדיו עלינו רבים
הם מאד.

'להשחית' פירושו לרמוס ולקלקל ולבטל את הדבר מכל וכל ללא שום זכר וסממן כל שהוא... זה
מה שדימו בלבם היוונים לעשות מישראל אהוביו של הקב"ה, 'להשחית את רחומיו' - הם לא רצו
להרוג ולאבד אותם [כפי שביקשו המן ואחשורוש] הם רצו לעקור את התורה ודת ישראל, ולהפוך
את כל ישראל למתייוונים.

רבבות בני ישראל נכנעו והתבטלו ליונים הרשעים והתייוונו כמוהם, וכשישראל יורדים
עד לתהום, הם עזרו להם להרבות את תרבות יון בכלל ישראל הרבה יותר גרוע ממה שהיוונים
עצמם עשו, עד שהגיעו לתחתית שפל המצב והם נתנו את העצה ליוונים לאסור את הדלקת המנורה
והקרבת קרבן התמיד, הם פגעו בחכמים ושומרי התורה בדיבור ובמעשה - בחרב ובחנית! וכל
העולם נחשך אז בחושך רוחני של חושך אופל וצלמות, כפי שדרשו במדרש (כ"ר ב, ה) על הכתוב
(בראשית א, 5): 'וחושך על פני תהום זו מלכות יון', בפסוק מרמוז שם כל הגלויות, ובאף אחד מהם
לא נאמר 'חושך' אלא על גלות יון, שהם החשיכו את כל העולם - שהחשיכה עיניהם של ישראל
בגזרותיהם, שהיתה אומרת להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, וכמבואר
בישמח ישראל (חנוכה א) שאפילו בחלק אלקי ממעל ששם אינו נוגע שום פגם, כמאמרם ז"ל (סנהדרין
מד.) ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, הדור הזה פגמו גם בחלק הלז! [מלבד ניצוץ קטן ביותר
שלא נפגם כדלהלן], וכל זה על ידי שעקרו את אמונתם ובטחונום בה'...

לאחר שהיוונים ראו את הצלחתם איך שהשפילו את ישראל עד לעפר, או אז הם התגברו יותר
בעזות מצח דקליפה, וגזרו גזרות נוראות על ישראל, מלבד מה שאסרו עליהם לקיים את מצות

חודש שבת ומילה, עוד נכנסו לבית המקדש והכניסו שם חיות טמאות ושחטו אותם על המזבח, וביזו את הקודש והמקדש באופן מחריד ביותר, וביזו את ישראל באמרם 'איה נא אלקים', ופשטו ידם במונח של ישראל ובכנותיהם, הם אסרו עליהם להינשא כדת משה וישראל, וגזרו על כל איש ואשה שימצא כתובה ברשותם יקצצו את אצבעותיהם, בידעם מפי אחד המתיוונים [בשם תנאי בן פחת] שאי אפשר לאיש ואשה לדור בלא כתובה, ואסרו עליהם לטבול במקוה, וברשותם הגדולה הבטיחו מתנה לכל מי שיגלה להם את מי שטבל... וכו', וכל זה עשו בשביל לקעקע את חכמתם של ישראל ולפנות את לבם לחכמות חיצוניות - חכמת ותרבות יון, וכיון שדעת זו סדר טהרות (שבת לא), לכן ביקשו לקעקע את את חומת הטהרה של בני ובנות ישראל, ואסרו עליהם ללמוד תורה, בשבעה עשר בתמוז שרף אפוסטמוס - אחד משרי יון- את התורה בלוד, ומאותה העת חל איסור על ישראל להחזיק בבתייהם כל ספר מספרי הקודש.

כדי שלא ילמדו ויקיימו את המצוות בסתר, גזרו על כולם לעקור את דלתות [באחד משני האופנים (שני דעות חלוקות במדרש) אחד, שאסרו עליהם לנעול את דלתותיהם, כדי שפקידי המלך יוכלו להיכנס שם כרצונם, וממילא לא יהיו יכולים לקיים שם דת ישראל... והשני, שחייבם לחקוק על בריחי הדלת שאין להם חלק באלקי ישראל, וממילא הסירו את הדלתות. [ואתה הקורא עצור לרגע, ותדמה בעצמך, כיצד היית אתה יכול לחיות ולו יום אחד בתנאים כאלו, כשדלת הבית פרוץ לרשות הרבים, ואלפי גוים מביטים פנימה, יוצאים ונכנסים כרצונם ביום ובלילה, ועושים בביתך ככל העולה על רוחם... השם ירחם], עד שכבר לא היה שום אפשרות יותר לקיים את התורה והמצוות אלא בהיחבא בתוך מערות, ולבסוף דלקו אחריהם גם שם, בתחילה הם ניסו להוציאם מן המערה והציעו להם להצטרף לאכול ולשתות עמם ולעזוב את דת התורה, ומשסירבו לכך הביאו עצים לחים היוצרים עשן רב, והציתו אותם על פתחה של המערה שהביאו למותם של למעלה מאלף איש במיתת חנק קשה, וכך כל מי שלא הסכים להמיר דתו שרפו באש או בשאר מיתות משונות אכזריות, מאז והלאה לא היה יום שלא נתחדשו ונוספו עוד ועוד גזירות להצר את דת ישראל... את הגזירה האחרונה שגזרו בשביל לקעקע את טהרת ישראל היא הגזירה של בת ישראל הנישאת צריכה להיכנס תחילה להגמון.

אמנם בכל התקופה ההיא היו יהודים ששמרו על גחלת היהדות בחירוף נפש, ומסרו נפשם על קידוש ה', אבל רובם ככולם לא עמדו בזה, ופגמו במדת הוד באופן הגרוע ביותר, שנכנעו והתבטלו כל אותו הדור לגמרי לדת יון ולתרבות הקלוקלת, לדעת המדרש התקופה הזאת נמשכה על פני שלוש שנים ושמונה חודשים.

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו

רק כת אחת קטנה ומצומצמת ביותר נשארה באמונתם הטהורה במסירות נפש עד טיפת דם האחרונה, והיא כת החשמונאים:

בשנה האחרונה של אותם הימים היתה נערה בשם 'יהודית' היא היתה בתו של יוחנן כהן גדול, אשר ראתה צרת בני עמה, וגמרה בדעתה לקנא את קנאת ה', ולהביא את הסוף של רשעת היוונים. היא הלכה למחנה היוונים כדי ליצור קשר עם שר המצביא היווני, כשראה אותה הציע לה להינשא לו, להפתעתו היא מיד נתנה את הסכמתה, אך ביקשה שצריכה להכין את עצמה לכן עליך להורות לחייליך שיתנו לה לצאת ולבוא בלי שיפגעו בה. וכך עשה, הוא הורה להוציא קול במחנה כי הנערה רשאית לצאת ולבוא ואיש אל יעז לנגוע בה, והוסיף עוד, כי בערב יניחוהו ביחידות עם הנערה כדי לחגוג עמה את הנישואים.

בערב היא באה, על השולחן כבר היו ערוכים יינות שונות למיניהם כדרכם של הגויים. מבלי לשים לב, היא הכניסה בכוסו סמי שינה שהביאה עמה, וכן האכילה אותו במאכלי חלב, שניהם יחד הכניסו אותו לתרדמה עמוקה, לאחר שנשאה תפילה קצרה להצלחתה, ניגשה אליו ושלפה את חרבו אשר על ירכו, וכרתה את ראשו מעליו, ומיד צררה את ראשו בסדין, נטלה אותה בחיקה, בדרכה לבית אביה. כמובן כי לאור האזהרה שיתנו לה לצאת ולבוא כרצונה מבלי לנגוע בה, יכלה לצאת את המחנה באין אומר ודברים, וכך הגיעה בשלום אל בית אביה.

כאשר שמעו ממנה יהודה ואחיו החשמונאים את מעשיה, מיהרו גם הם לצאת לקרב עם המחנה היווני אשר בנתיים כבר נודע להם כי נותרו ללא המצביא הגדול, והכו בהם מכת חרב ואבדן, והנשארים ברחו כולם מפחד, וחזרו לאנטיוכוס, ובכך הסתיימה המערכה השניה. וזה מה שגרם למערכה השלישית והסופית.

כאשר שמע אנטיוכוס את המפלה שלו, החליט בדעתו לצאת למערכה נוספת, והפעם הוא חייב להצטרף אל המערכה בכבודו ובעצמו, לשם כך הוא דרש מכל האומות להעמיד לרשותו את כל צבאם, ואת פילי המלחמה.

שישים מלכים ושמונים נסיכים רוכבי פילים הצטרפו לאנטיוכוס ובגרים ועלו עמם למלחמה על ירושלים. לשיטה אחת במדרש המחנה מנתה **עשרה מליון ושמונה מאות אלף גדודים!**, ולשיטה שניה היו שם גם תשע מאות אלף פרשים נושאי קשת, ועוד תשע מאות אלף רוכבי פילים לבושי שריון, ועמם שלופי חרב שישים ריבוא אלף ראשי גייסות אשר תחת כל אחד מהם שירתו אלף חיילים, **בסך הכל שישים מליארד חיילים!!!**

עם צבא אדיר זה הגיעו אנטיוכוס ובגרים לירושלים בלי שום פחד ומורא, הם היו בטוחים שגם נס שמימי לא יכול אל מול ממלכה אדירה זו עפ"ל, הוא ביקע את חומות ירושלים, ונכנס מיד לבית המקדש ופרץ שלוש עשרה פרצות בסורג שבחיל, הוא המקום שממנו והלאה נאסרו הגויים מלהכנס אל בית המקדש, היות שהמספר שלוש עשרה הוא כמספר 'אחד' רצו להורות בזה שבאו להילחם כביכול עם אחד יחיד ומיוחד - עם הקב"ה בכבודו ובעצמו... הוא עקר את דלתות העזרה ואיפשר לחיילותיו להיכנס שם ולעשות כרצונם, וטמאו את כל הטהרות שהיו שם ובכללם גם את כל השמנים.

בכך ביקש לקעקע את 'חומות מגדלי' - חומות ההבדלה שאנו מונים בסדר ההבדלה על הכוס במוצ"ש ויו"ט:

א. בין קודש לחול - שפרצו י"ג פרצות בחיל (הסורג) כדי לבטל את החומה המבדלת בין הקודש והחול (תוי"ט מדות פ"ב מ"ג).

ב. בין אור לחושך - שהאמונה קרויה אור והכפירה חושך (רמב"ן בראשית ב, ג), והיוונים החשיכו את אור האמונה כנ"ל שהחשיכו עיניהם של ישראל לומר שאין לכם חלק באלוקי ישראל (כ"ר ב, ד).

ג. בין ישראל לעמים - על ידי שביטלו מהם חודש ומילה שהיא מצוה המיוחדת לישראל (חינוך) ועל ידי שתרגמו את התורה ליוונית כמבואר בגמ' מגילה (הא), ועל ידי גזירות על טהרתן של בני ובנות ישראל שזה הוא החומה המבדלת בין ישראל לעמים כמבואר בגמ' בבא בתרא (ז:): על הכתוב 'אני חומה'.

ד. בין יום השביעי לששת ימי המעשה - על ידי שגזרו שלא לשמור את השבת.

וחז"ל קבעו לומר הבדלה בחונן הדעת (ברכות) כי אם אין דעת הבדלה מנין, וכיון שרובם ככולם של ישראל פגמו במדת הוד ונכנעו והתבטלו לכל גזירותיהם, הרי על כרחך ששלטו בדעתם, כמאמר הכתוב (ישעיה ה, יג) **'גלה עמי מבלי דעת'** ואם דעה חסרת מה קנית, כאשר אין דעת ואין הבדלה אין כלום!!! ומשום כך התיוונו כולם או נהרגו ונשחטו על קידוש ה' עד שכמעט לא נשאר שריד ופליט לבית ישראל... וזהו כוונת רבי שמעון הגדול ממגנצא: **וּבְלָבָם דְּמִוּ לְהַשְׁחִית אֶת רְחוּמָיו... הם דימו בכח הצבא האדיר וכלי הנשק להשחית את ישראל עד היסוד, הכל בכל מכל כל.**

וזהו שכתב הרמב"ם בריש הלכות חנוכה על אותה התקופה לשונות שלא מצינו כמו כן בשאר גלויות: **בטלו דתם ... וצר להם לישראל מאד מפניהם, ולחצום לחץ גדול...**

ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם

אמנם כל ישראל פגמו נוראות במדת הוד כאמור, אבל קומץ יהודים השאיר הקב"ה לפליטה, הלא הם מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו הכהנים - **עַל יְדֵי כְהֲנֵינוּ מִגֵּר מִתְקוּמָּנוּ...** לדעה אחת במדרש כל הפליטה הזאת לא היו אלא ששה אנשים בלבד! שהם מתתיהו וחמשת בניו. לדעת אחרת במדרש הם היו שנים עשר איש, ולנוסחא אחרת שם עשרה, בין כך ובין כך, הם אפס ואין לעומת צבא יון, ועליהם הטיל הקב"ה את העבודה של **תיקון מדת הוד...** אך מכיון שעל ידי פגם במדת הוד נפגם גם מדת נצח, שהרי שני הרגליים נחשבים כאחת כנ"ל, לכן אף שמדת הוד אינו ענין של ניצוח אלא הכנעה של קדושה כנתבאר לעיל וכפי שיבואר עוד להלן, מכל מקום היה צריך להתחיל במקצת עם תיקון מדת נצח שהוא ניצוח ומלחמה, ולכן נתן הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו בלב אותם הכהנים להתעלות במדת נצח - ולצאת לקראת מלחמה בלי שום שכל והגיון כלל וכלל, כי

כמו שהקלקול בא מכח ביטול הדעת כאמור, כך גם צריך עתה לבוא התיקון בלי דעת, אלא בכוונה טהורה של קנאת השם בלי שום שכל ודעת, האן פארוואס און האן ווי אזוי, מ' גייט און מ' פרעגט נישט קיין שאלות...

משום כך עלו מתתיהו ובניו אל מצפה גלעד שם היו רגילים ישראל להתפלל עוד מתקופת שמואל הנביא (שמואל א. ז, ה), הם התענו וגזרו צום על ישראל הנותרים [כמאתיים איש] הנאמנים לה'. והתפללו לה': מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו (בני" כסלו מ"ד אות ה). מתתיהו דיבר אל בניו דברי כיבושין ודברי חיזוק באמונת ה' ובביטחון כי אין מעצור ביד ה' להושיע אם רב ואם מעט, כמו שמצינו בשמעון ולוי שני נערים בני שנים עשרה שניה אשר הכניע ה' בפניהם את כל אנשי שכם, וכן ממעשה גלעד אשר הורה לו ה' לצמצם את אנשי הצבא שלא יטעו ישראל לומר כי השיגו את הנצחון ברוב חילים (שופטים ז, ב).

מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים.

לאחר ברכת האב יצאו בניו של מתתיהו לתקן מדת 'נצח' והלכו לקרב כנגד צבא האדיר בכל העולם, יהודה ושמעון אחיו לבדם כל אחד מהם הרג מאה ועשרים ושבעה אלף יוונים, אחיהם באו אחריהם והיכו רבבות רבבות מהיוונים. אחד מהניסים הגלויים ביותר שהיה שם, שבני מתתיהו ראו איך שמן השמים נלחמים עם היוונים. הם ראו בשמים דמות רוכב על סוס של אש ובידו חרב ורומח כשהוא פונה אל מחנה יון.

כיון שאנטיוכוס הביא עמו את חיל הצבא של כל העולם כאמור לעיל, גם בשמים נערכה המלחמה עם שרי אומות העולם, הקב"ה תפס בהם ורצע אותם במרצע של אש, והורה להם להרוג כל אחד את בני אומתו, הם תפסו את החיצים שירו היוונים על ישראל, והחזירו אותם ישר אל תוך ליבותיהם של היוונים וכך נפלו חיילי העולם זה אחר זה רבבות רבבות עד אין מספר, היה בזה נס בתוך נס, כיון שהיוונים היו מומחים מיוחדים והגדולים בעולם ביריית החץ מקשת (עי' רש"י זכריה ט, טו), וכאן נהרגו כל מושכי הקשת ולא נותר אף לא אחד מהם שריד ופליט (מדרש רבי דוד הנגיד) ועל זה אנו מודים ומהללים לשמו הגדול על ש: **רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם** - הקב"ה בכבודו ובעצמו נלחם מן השמים בעבורם ונקם את נקמתם, וראו כל אפסי ארץ את ישועת ה' על ידי ש: **מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים.**

את שלל המחנה של היוונים זכו ישראל גם כן בדרך נס ופלא בלי שום טורח, בכל פעם שנהרג אחד ממלכי האומות שהצטרפו ליוונים, היו באים מלאכים ולוקחים את כל השלל, כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, והשליכו אותם אל תוך בתיהם של ישראל (שם).

כאמור רבבות מתים היו פזורים על פני המחנה ובמשך שלש שנים לא היו צריכים ישראל עצים להסקה, הם הסיקו את תנוריהם בכתות הרומח חייהם של היוונים. לאחר שנפלו כל גיבורי העמים,

המעט שנשארו נסו על נפשם אל מעבר לים מרוב פחד מחמשת בני מתתיהו!... ואותם שנתפסו חיים, את חלקם הרגו בחרב, וחלקם בשריפה, וחלקם בתליה על עץ, גם בגרים עצמו נתפס בעודו חי, ושרפוהו.

אחד יחיד שנשאר חי מחמת שברח מכל המערכה הוא אנטיוכוס עצמו, הוא חזר בודד! אל אנטיוכיא עירו, אולם לא החזיק שם מעמד מרוב בזיונות שסבל שם, כאשר כל המדינות מרדו בו, וכל רואיו כינוהו בכינויי גנאי, והבולט מהם הוא 'הבורח'!... כאשר לא יכל היה יותר לסבול את כל זה לא נותר כל ברירה אחרת אלא ליטול את נפשו, וכך עשה, הוא השליך את עצמו לים וטבע למוות, ולא נותר כל זכר ממנו, בכך תם ונשלם מלכות יון האימפריה הגדולה ביותר עלי תבל, כן יאבדו כל צריך ה'.

ודילוגו עלי אהבה - דלגנו כאן על הרבה פרטים ומאורעות גדולות ורבות מכל הקורות באותם השנים, כי לא באנו אלא להביא ראשי פרקים ראשית כדי לגלות ולפרסם הנס [כפי ההלכה הראשונה של הרמב"ם בהלכות חנוכה], וכדי להבין את הענין של פגם מדת הוד ותיקונה, וכדלהלן.

ואחר כך באו בניך לדביר ביתך והדליקו נרות בחצרות קדשך

כאמור, כל ענין המלחמה היתה כדי להתחיל עם תיקון הנצח, אבל לא זו היא עיקר המטרה, עיקר העבודה עתה היא לתקן את מדת 'הוד' שנפגמה עד שאול תחתית, ועתה באו הכהנים להחזיר את ההוד וההדר לחי עולמים - להעלות ולתקן את מדת הוד ולהחזירה אל הקדושה.

לשם כך נכנסו הכהנים הקדושים והחלו לטהר את המקדש וכליו ולחנכו מחדש, לפנייהם ניצבה מלאכה קשה מאד לטהר את חצרות המקדש והעזרות מהרוגי היוונים שהיו פזורים שם, לתקן מחדש את חומת העזרה ואת החיל אשר נפרץ, לסלק את מזבח האליל שבנה נקנור ועליה הקריב דבר אחר לעבודה זרה, את מזבח העולה אשר חולל היו צריכים לנפץ ולגנוז את אבניו בלשכה מזרחית צפונית - לשכת החותמות, ולבנות מזבח חדש מאבנים שלמות אשר לא הונף עליהם ברזל, ולהכין כלי שרת חדשים כדי לעשות בהם את עבודת המקדש. כמו כן היו צריכים לבנות מחדש את מזבח הזהב - מזבח הקטורת - את השולחן ואת המנורה שאת כל אלו בזזו היוונים ונטלוהו עמם עוד באמצע המערכה הראשונה של המלחמה.

מחוסר ברירה, ולגודל תשוקתם של החשמונאים להתחיל מהר ככל האפשר בעבודת המקדש, לא היה באפשרותם להמתין עד שיעשו מנורה של זהב טהור, ועשאוהו מברזל מחופה בעץ, מבלי כפתורים, גביעים, ופרחים, כי הברזל היו חלקים כשיפודים [כשהעשירו ישראל החליפו את זה במנורת כסף, כשהעשירו עוד החליפו את גם מנורת הכסף בזהב (ע"ז מג). אגב, יש כאן הוראה ברורה איך בונים בית מקדש - בית שהוא מקודש לה', איש כמתנת ידו אשר ברכו ה'...], כמו כן היו ביזיכי המנורה עשויים משברי כלי חרס שאינם מקבלים טומאה כדי שלא תטמא המנורה עצמה (מהרש"א

חולין נה): ומשום כך גם את הדלקת המנורה היה צריך הכהן לעשות בכלים שאינם מקבלים טומאה כדי שלא לטמא את המנורה והשמן.

לאחר שמונה ימי עבודה של טהרת המשכן, ביום שבת קודש כה כסלו, באותו היום שהושלמה מלאכת המשכן ודחו את חנוכת המשכן לראש חודש ניסן, ביום זה הושלם שיקום המקדש ועתה הגיע העת לפרוע את חנוכת המקדש כפי שהבטיח הקב"ה ליום זה בסיום מלאכת המשכן (מדרש פסיקתא רבתי פ"ו במד"ר פ' בהעלותך).

כשבאו להדליק את המנורה בדקו ולא מצאו שמן, כי היוונים הרשעים טימאו את כל השמינים שבמקדש, כל כדי השמן היו פתוחים [או מנופצים] והיה בזה סימן שהשמן נטמא, ולא רצו להמתין שמונה ימים עד שיביאו שמן טהור, והצטערו על כך מאד, כיון שהשתדלו הרבה למהר בטהרת המקדש כדי לחנך מחדש ולהתחיל את העבודה תמידים כסדרן, עד שלפתע נתגלה להם נס חדש הפלא ופלא! הרי היוונים הפכו כל אבן שבמקדש ובעזרות כדי למצוא שם מטמונים, ששמעו על כך מפי אחד המתיוונים... והנה הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו העלים מעיניהם פך אחד של שמן שהיה מונח תחת המזבח ולא שלטה בהם עיניהם וידם, כי הוא היה עדיין מונח בחותמו של כהן גדול עם חותם בתוך חותם, ולא זו בלבד אלא שהיה גם מקובע בתוך הקרקע שאפילו טומאת היסט לא היה בו (תוס שבת כא): **והשמחה שהיה לישראל מנס זה היה יותר גדול מהשמחה שהיה להם בהצלת גופם, כי ראו בזה שהקב"ה חפץ בהם אף בהיותם בתחתית שפל המצב** (ישמח ישראל אות ג ועוד).

עתה הגיע עת דודים - תיקון מדת הוד:

כאמור 'הוד שבקדושה' הוא הכנעה והתבטלות, על דרך שפירש הרה"ק רבי משה בנו של הרב **המגיד מקאדניץ זי"ע** על הכתוב (שמות) 'כתית למאור' ופרש"י: ולא למנחות. 'כתית' הוא לשון הכנעה - כתיתה ושבירה, ומדה זו היא טובה רק כאשר היא מביאה למאור - להעלות נר תמיד שתהיה שלהבת עולה מאליה לעבודת השי"ת בלהבת אש קודש. אבל אם ההכנעה מביאו לעצבות ולהגיה את עבודת השי"ת, אין זה אלא ענוה פסולה שהיא אסורה בתכלית כי אין זה הכנעה מצד הקדושה כלל, אלא מצד הקליפה והטומאה שכל תכליתה עצבות ומרה שחורה והתרחקות מהשי"ת אשר עוז וחדוה במקומו...

מכאן שתיקון מדת הוד בא על ידי ריבוי האור של קדושה, דהיינו במקום ללחום ולהתנצח עם היצה"ר השכם והערב, יש לכבשו במדת הוד, להרכות באורות הקדושה, על ידי התלהבות אש קודש בעבודת השי"ת, ולזה באים בכח הכנעה, כשאדם מתבונן מחד גיסא באמיתת שפלות עצמו - בעומק שפל מצבו, ומאידך גיסא הוא מתבונן ברוממות השי"ת, אשר עומק רום ועומק תחת שוים לפניו - כי הוא שוה ומשוה קטן וגדול. ואף אם הוא בתחתית שפל המצב, הקב"ה חפץ בו ושמח בו, ומתענג ממנו על דבר קטן וכל תנועה קלה שבקדושה שהוא עושה, הן בקום ועשה והן בשב ואל תעשה, הכל עולים לפניו לקרבן אשה ריח ניחוח, יותר מכל עבודת המלאכים שרפים וחיות ואופני הקודש!... וכמאמר מרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע: הלוואי זאל איך ליב האבן דעם הייבישטער

אזוי ווי ער האט ליב דעם ערגסטן איד! - הלואי שאהב את הקב"ה כפי שהוא אוהב את היהודי הגרוע ביותר...

וכל זה בא רק מתוך אמונה פשוטה שלימה וטהורה שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו, לית אתר פנוי מיניה, גם אם אציעה שאול הנך - בכל מקום ובכל מצב שהוא - תמיד הקב"ה עמו, וזהו סוד 'אור הגנוז' האור שצופים בו מסוף העולם ועד סופו... מה צופים ומה רואים? באור הזה רואים את מציאות ה' מסוף העולם ועד סופו כי מלא כל הארץ כבודו, אשר אין עוד מלבדו - אין שום מציאות בעולם זולת מציאות השי"ת.

לזה הזדרזו הכהנים הקדושים להדלקת המנורה, ולא המתינו לעשיית מנורת זהב כהלכתה, אלא מנורה פשוטה כנ"ל, כי כל המלחמה היתה רק בשביל לתקן את מדת נצח שנפגמה במקצת מחמת היותה מחוברת עם מדת הוד, אבל עיקר התכלית עתה היא לתקן את מדת הוד, על ידי ריבוי אור ה', ועל זה ממשיך רבינו הגדול מאורן של ישראל זי"ע במאמרו לחנוכה (הנ"ל אות א) ואומר בלשונו הקדוש:

"והכהן הדליק במנורה הרומזת למנורה העליונה, 'בכח קדושתו וקדושת המצוה הזריח אור בחושך בלב עדת קודש', וכדרך גחלת שאם יש בה ניצוצי אש, כאשר נופח בה מתלהבת בשלהבת אש, כן הכהן 'בכח קדושת המצוה האיר ללב בני ישראל, והדליק בלבם שלהבת, ויגל מאליהם את האבן הגוף, ואת מסך המבדיל הסיר מהם', עד שראו במה פגמו, ולפני מי, ועד היכן הדברים מגיעים, וזכו לתשובה שלימה".

פלאי פלאים! רבינו מבאר כאן איך שהכהנים בכח קדושתם ובכח קדושת המצוה תיקנו את מדת הוד, הם לא סילקו את היצה"ר ואת ההכנעה הפסולה עד כה שהביאה אותם עד לעומק שאול תחתית בדרך של ניצוח, אלא בדרך של 'הוד' - בריבוי האור וניפוח ניצוץ שלהבת אש קודש מיט א ברען' דיגע פלאם פייער!!! מכח ריבוי האור הם הבינו את אמיתת שפל מצבם ועד היכן מגיע הפגם שלהם, אבל לא לא נתייאשו מזה - זיי זענענן נישט גיווארן גיפאלן ביי זיך ח"ו, אלא אדרבה התרוממו בנפשם והתקרבו להשי"ת בתשובה שלימה, כי ההוד שבקדושה מאיר את החושך ומסלק את כח הקליפה והטומאה, ואז נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר - שהכל הוא מאת ה' והכל לטובה, ואין כאן שום מציאות אחרת זולת מציאות השי"ת, ולכן מדת הוד שבקדושה יש בו את שני הכוחות יחד, כח אחד של 'מודים מכלל דפליגי' - אמנם עד עכשיו היינו חלוקים ומופרדים זה מזה, אבל עכשיו אני מודה ומתוודה שטעיתי!... והכח השני של 'הודאה' שאני מכיר עכשיו בכל הטוב והחסד שעשית עמדי ואני נותן לך שבח והודאה על זה, ומוכן לעשות הכל למענך בשביל הכרת הטוב... ולכן 'הוד שבקדושה' מכניע את לב האדם עד לעפר מחד גיסא, ומרומם את נפשו להתלהט בלהט שלהבת אש קודש ולהתקרב אל עבודת ה' בקבלת עול מלכות שמים ביראה ואהבה מאידך גיסא, כמו שמוסיף רבינו להלן (אות ג) ואומר בקדשו:

”וכל זמן שלא ידעו בראיה ברורה שהשי”ת קיבל תשובתם לא היה להם לשמחה כל הנעשה מהמלחמה, ‘כי למה להם חיים אם לא לעשות רצונו ית’ ומצוותיו, ושהמלך הקב”ה יחפוץ בהם... וכאשר ראו את נס השמן שבו הדליקו את הנר מערבי שהיא עדות לישראל שהשכינה שרויה ביניהם... אז ראו ושמחו על שנשארו בחיים לעשות רצון בוראם, וכי נתקבלה תשובתם לריח נחוח לה’...”

אמור מעתה: ההוד וההדר נותן אור בהיר באמונת מציאות ויחוד והשגחת השי”ת, שהכל שיין לחי עולמים... וכמו כן נותן ההוד וההדר שבקדושה את הכח והתרוממות הנפש לחי עולמים לקבל על עצמו עול מלכות שמים ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם... ומי שמעלה את ההוד והדר לפניו - לראות בהם את כח השי”ת בכל דבר ודבר, בגשמיות וברוחניות, זוכה שיהיה עוז וחדוה במקומו. - לעבודת את השי”ת בחדוה ובשמחה - לעבדיק און פריש מיט א פלאם פיער - אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה!... כמו שכותב רבינו להלן בסוף מאמרו הנ”ל:

”נס הוא מלשון ‘אור’ (כאמור בזכריה ט, טז אבני נזר מתנוססות) והיינו שעיקר הנס הוא האור - ‘שרואה מחמת תוקף האור את גדולת השי”ת’ ואחרי שראה השי”ת את שמחתם באמת מהרגשת האור של הלילה הראשונה (כנ”ל) ‘הוסיף להם חדוה ושמחה על ידי הנס’, ופירסם להוסיף להם חיבה יתירה והדליקו ממנו שמונה ימים, ‘אבל עיקר הנס היה משמחתם בלילה הראשונה’... ‘לפיכך סגולת הנר לראותם דוקא, ושילוש בו עינא טבא... כדי לקדש את העינים לבל לראות זולת מה שהוא רצון השי”ת’, וזהו ‘לראותם בלבד’ - היינו לראות רק מה שהוא לשם יחוד קוב”ה ושכינתה.”

שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

אילו היו הכהנים החשמונאים הקדושים מדליקים ומאירים את לבכם של ישראל רק מכח קדושתם, לא היינו מוצאים ידינו ורגלינו - לא היינו יכולים בהדלקת נר חנוכה שלנו לתקן את מדת הוד - להאיר את מחשכי לבינו באור האמונה מתוך הכנעה והתרוממות הנפש. אבל חסדי יי פי לא תמנו פי לא כלו רחמינו... המגיד מראשית אחרית רצה שישאר כח קדושה זו לכל הדורות הבאים, וביותר לדור של עקבתא דמשיחא, לכן עשה שלא רק בכח קדושתם של הכהנים זכו אז לאור הגדול, אלא כדברי רבינו שעשו זאת גם ‘בכח קדושת המצוה’, והרי קדושת צוה קיימת לעד ולנצח נצחים, משום כך כהיום הזה - כאשר אנחנו מקיימים את מצות הדלקת נר חנוכה, בכח קדושת המצוה וקדושת הכהן שמופיע בהדלקה זו, נוכל גם אנו לזכות להאיר באור הגנוז, ולתקן על ידי זה את מדת ההוד הנפולה שלנו, ולהעלות את ההוד וההדר שלנו לחי עולמים, וכלשונו הקדוש של רבינו זי”ע (שם סוף אות א):

”ובכל שנה ושנה כשמגיע זה הזמן מופיע קדושת הכהן בהדלקה זו, וכל אחד מישראל ‘החפץ באמת’ אף אם הוא אחוז בסבך העוונות ושחה לעפר נפשו, יוכל

לזכות לתשובה שלימה, ולהרגיש קדושת הימים האלה, להמשיך על עצמו ועל כללות ישראל נר מצוה ותורה אור, להאיר מתוך חשיכה בכל העניינים ברוחניות ובגשמיות, אמר

גיוואלדי! רבינו מדבר על מי שהוא אחוז בסבך העוונות - הוא מסובך ומסתבך עוד ועוד בעוונות רח"ל - ער איז פארפלאנטערט מיט גרויסע מיסע עבירות, עד כי כבר שחה לעפר נפשו - ער ליגט שוין טיף טיף אין דער ערד, ולאדם זה אומר רבינו: די קענסט האבן א לעכטיגע חנוכה - אם אתה 'חפץ באמת' [איהי אמת ואיהי אמונה - שאתה מאמין באמת שאור החנוכה יכול להאיר את החושך ולהוציאך מכל מה שגרמת לך בהוד דקליפה, ולא רק להוציאך אלא גם להרגיש את קדושת הימים האלו לא רק באומנת וידיעת המוח והלב, אלא בהרגשת הלב - שתרגיש בעצמך את תוקף קדושת הימים, ולא זו בלבד, אלא שמכח קדושת ימי החנוכה תוכל להמשיך על עצמך ועל כללות ישראל נר מצוה ותורה - שתזכה להמשיך את קדושת הימים לכל השנה!, להאיר מתוך חשיכה - שאור הימים יארו לך תמיד את חושך העולם הזה, ותזכה לראות תמיד כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, ועל ידי זה תוכל להתחזק תמיד בעבודת השי"ת בעסק התורה וקיום המצוות, ולא בדרך ניצוח, אלא על ידי ריבוי האור - עם הארת אור הגנוז כנ"ל... וממילא תזכה שיהי לך טוב לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות - גם החיים הגשמיים שלך יהיו מלאים זיו ומפיקים נוגה! ונאה זיום בכל העולם, ויהיה לך את השמחה האמיתית והשלימה עם חדות חיים ושנות עולמים, ותהיה תמיד שמח בצאתך ושש בכואך לכל דבר שברוחניות ובגשמיות, שטענדיג לוסטיג אין פריילעך! אכ"ר.

טובים מאורות שברא אלוהינו.

מעתה זכינו לברר שיחת חולין של תלמידי חכמים - פון הייליגן בארדיטשעווער רב זי"ע: ששאל אם הגרף פוטצקי הדליק פעם נרות חנוכה, וכשהשיבו לו בשלילה אמר בקדשו: **אויב אזוי וואס פארשטייט ער אין תענוגי עולם הזה?** --- כי בלי האור של חנוכה אור האמת ואמונה, הכל שקר שוא, אפילו הנאת ושמחת הגשמיות הוא הבל ורעות רוח אין בו ממש, כי אם רבינו אומר שבאור החנוכה זוכים להאיר מתוך חשיכה ברוחניות וגשמיות, הרי שמכלל הן אתה שומע לאו - בלי תוקף אור האמונה של חנוכה, אין אור!, אלא חושך אופל וצלמות רח"ל...

כנראה שמקור דברי רבינו יסודתם בהררי קודש בדברי הזוה"ק (הקדמה יב): בפירוש הכתוב (בראשית א, יד) **'יהי מאורות ברקיע השמים'**: "מוחא אור, סטרא אחרא מות, אור בחיבור דאתון, מות בפרודא, וכד האי אור אסתלק מתמן, מתחברא באתון מות דפרודא" [תרגום הלשון: מוח שהוא הקדושה הוא אור, וסטרא אחרא שהיא הקליפה הוא מות, אור הוא בחיבור האותיות, מות הוא בפירוד, וכשהאור ההוא מסתלק משם, מתחברות אותיות מות מות שהיו פרודות].

ובהגהות דרך אמת למהר"ח ויטאל (שם אות א) כתב לבאר את דברי הזוה"ק: כי בצירוף תיבת

מאורו"ת יש בתוכה אותיות או"ר ביושר, לעומת זה אותיות מו"ת נפרדות, האות מ' בראש התיבה, ואותיות ו"ת בסוף התיבה. נמצא כי אותיות 'אור' מפרידות בין אותיות מו"ת, אבל כאשר האותיות 'אור' מסתלקות משם, אזי מתקרבות ח"ו אותיות מו"ת בלי פירוד רח"ל.

ומכאן ראוי לכל משכיל לדעת ולהבין, כי בלי האמונה של אור הגנוז - האמונה שאור אלקי גנוז בכל חלקי ומקומות הבריאה, ואין עוד מלבדו, אזי הכל הוא חושך וצלמות - ס' איז אלעס טויט - הכל בבחינת מת ממש, וזהו שציוה הקב"ה 'יהי מאורות' תכניסו בכם - ובכל דבר שבבריאה את אור ה' כי טוב, ובזה יסר מכם מכת המות, כי בלי אור נשאר רק מות רח"ל.

מנין לוקחים את האור הזה? ואיך מכניסים את האור הזה בכל הבריאה כולה ובאדם עצמו?!

וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות להלל לשמך הגדול.

התשובה לשאלה הנ"ל "מנין לוקחים את האור" היא: פון די הייליגע חנוכה לעכט און די חנוכה טעג - מאורות הקדושה של נרות וימי החנוכה --- וכל החפץ באמת יוכל להרגיש את קדושת הימים האלה, ולהמשיך על עצמו ועל כללות ישראל נר מצוה ותורה אור, להאיר מתוך חשיכה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות, אכ"ר.

אם שאלנו מאי חנוכה? הנה זאת היא חנוכה! להידבק בנר מצוה ותורה אור של קדושת מצות נר חנוכה וקדושת הימים, בריבוי האור של תורה - בהתמדה גדולה ויגיעה רבה, כי כל רגע ורגע של ימים אלו הם סילוק החושך והמשכת האור לכל ימות השנה, עד שנזכה לגאולה השלימה בב"א יהיה קשה עד מאד בכל ימות השנה שאור ה' נמצא בהסתרה שבתוך ההסתרה להשיג 'מאורות', ואין חכם כבעל נסיון - ואין לך אדם שאינו בעל נסיון, שיכול להעיד בעצמו עד כמה הוא קשה מנשוא כאשר האור מסתלק מהמאורות רח"ל, בימי החנוכה הקב"ה רודף אחרינו להאיר מתוך חשיכה - להטעין אותנו בשפע ריבוי אור לכל השנה, הקב"ה כביכול משפיל את עצמו אפילו למי שמתגולל ברשות הרבים, בחושך הלילה למטה מעשרה, אפילו למי ששבת ויו"ט כבר אין מדליקין בו, עתה בימי החנוכה כל החפץ באמת הקב"ה שופע בו 'אור' ער גיסט און גיסט אן א שיעור, וכל החכם שענינו בראשו, שנזהר שלא לבלות ח"ו את תוקף קדושת הימים בהבל וריק! יוכל בס"ד להאיר את החושך כל הלילה - כל לילות וחושך הגלות בכל ימות השנה, להאיר בהם את אור הגנוז, ויזכה ל'טובים מאורות שברא אלוקינו'

כאשר דוד המלך אומר 'פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך' הוא מקדים ומבקש: 'פְּגִיף הָאֵר בְּעֶבְדְּךָ וְלִמְדֵי אֶת חֻקֶּיךָ' רבוש"ע: ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל... והאר עינינו בתורתך - מאך מיר לעכטיג מיין אויגן, און לערן מיר די הייליגע תורה, כי אם ח"ו לא יאירו עיני בתורה, אזי פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך - איך אוכל לעמוד בנסיגות החיים? איך אוכל לצאת ולבוא אל ההצלחה האמיתית? כי נר מצוה ותורה אור, האמונה טמונה וחבויה בעמקי לבו של האדם, ורק

אור התורה אצולי ומגני, כי אור התורה מאירה לאדם את בהירות האמונה הטהורה, וכדברי קדשו של החזון איש זצ"ל (אגרות ח"א ר"א):

... ואמנם חביבים יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליצורו ית', ומעלים אותו לעולם שכולו אור, מורם מנטיות גופניות וזה כל האדם, ואשרי חלקו".

וכן כותב עוד בלשונו הזהב והטהור (קובץ אגרות י"א):

"כל הוספה בתורה בדביקות בהכרת היוצר ב"ה מעלה את בעליה מבחינת נפש בהמית לנפש משכלת, מחמור לבן אדם, מבן אדם למלאך, אין דבר מקרה בכל מאורעותיו של האדם, אם ילד, אם נער, זקן ושיבה, וחיידה הסתומה של עולם ומלואה, גוף ונפש, פתרונה היא התעלות בתורה שבעל פה, אשר אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה"

לאחר שזכינו בס"ד לברר את תוקף קדושת ימי החנוכה וגודל השפעתם לכל ימות השנה, נשאר לנו לבאר עוד מדוע באמת עשה ה' ככה שנתן ליון כח אדיר וחזק כל כך, ורק לאחר מפתחם הרים קרנם של ישראל בכפלי כפליים, עד שבעוד שכבר לא נשאר שריד ופליט למלכות יון, והכל הוא היסטוריה ... הרי קרנם של ישראל עולה ועולה, ודוקא הנס דחנוכה הוא השורש לאור העליה הגדולה של ישראל, ועל כך בפרק ג.

לסיכום: ביאור ענין פגם מדת הוד ותיקונה, ולמה דוקא ימי החנוכה מוכשרים לכך, כפי הנלמד מתוך קורות ימי מלכות יון והשמדתם על ידי הכהנים החשמונאים, בכך קדושת מצות חנוכה נוכל גם היום להאיר את אור הגנוז, ולהמשיך את האור לכל השנה להאיר מתוך חשיכה ברוחניות וגשמיות, וטובים מאורו"ת שברא אלוקינו בכח האור הזה, ויש להרבות ביותר בלימוד ויגיעת התורה, כי כל הוספה בתורה בדביקות בהכרת היוצר ב"ה מעלה את בעליה מבחינת נפש בהמית לנפש משכלת.

פרק ג - אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי

בפרק זה יבואר סוד גדול מכבשוננו של עולם בהברלה הגדולה שבין ישראל לעמים, שאצל ישראל היום הולך אחר הלילה כמאמר הכתוב 'ויהי ערב ויהי בקר'.
חלק מהאמור כאן כבר נכתב בעבר ואין לך בו אלא משם חודשו.

מאי טעמא עיזי מסגי ברישא

כבר הבאנו בפרק הקודם את דברי הפייטן רבינו שמעון הגדול ממגנצא, בזמר 'ברוך ה' יום יום' בו הוא משורר על גלות וגאולת יון:

**וַיִּצְפֹּר הָעֵזִים הַגְּדִיל עֲצוּמָיו. וְגַם חֲזוֹת אֶרְבַּע עָלוּ לְמְרוֹמָיו. וּבְלִפְנֵי דְמוּ לְהַשְׁחִית
אֶת רְחֻמָּיו. עַל יְדֵי כְהֲנָיו מִגֵּר מִתְקוּמָּמוּיו. חֲסִדֵי יִי כִּי לֹא תִמְנֹנוּ כִּי לֹא כָלוּ רְחֻמָּיו:**

על המלכים העיזים הללו שאלו בגמרא שבת (עז): שאלה קשה ונוקבת, קודם שנביא את השאלה הקשה, נציין היכן, ואיך, ומדוע נשאלה השאלה, כי כך הוא גם הסדר בגמרא, וכנראה שחשוב מאד לדעת את מיקום השאלה, ומצבו של הנשאל, וסיבת השאלה, כדי להבין מכל זה את עומק השאלה!

וכך מסופר שם בגמרא:

רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה - רבי זירא מצא פעם את רבו רב יהודה שעמד בפתח בית חמיו, וחזיה דהוה בדיחי דעתיה --- הוא ראה שהיה לבו שמח ודעתו מבודחת עליו, והבין שיש כאן הזדמנות פז, ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה - אם ישאל ממנו על כל דבר הנעשה בחלל העולם ישיב לו... ומכיון דלאו בכל יומא מתרחיש ניסא... חייבים לנצל את שעת הכושר.

לפני שנמשיך נעצור לרגע של התבוננות: רב יהודה ורבי זירא תלמידו, נפגשים יחד כל יום! בבית המדרש, שם היו מתכנסים האמוראים הקדושים שאין לנו השגה כל שהיא בגודל קדושתם ובעומק ורוחב השגתם, כל אחד מהם יש בכוחו להחיות מתים [כידוע שלא הוזכרו בגמ' שמות אמוראים אלא אלו שהיו יכולים להחיות מתים], שם ישבו ולמדו לימודי ה' - פיקודי ה' ישרים משמחי לב, ומשם הם מאירים לנו וממלאים את כל הש"ס בבלי באור גדול המאיר את כל החושך שעל פני התהום... ומבאירים לנו את כל התורה שבכתב.

ביניהם ישב גם דער הייליגער אמורא רבי זירא, האמורא שהיה נוהג להכניס אחת לשלושים יום את שני ידיי הקדושות בתוך אש לוהטת כדי לבדוק אם האש שולטת בו או לא, ובכך ידע אם הוא נקי מכל חטא ועוון!!!, האמורא הקדוש והטהור הזה, יש לו בלבו זה מכבר כמה שאלות קשות ביותר בענינים החובקים זרועות עולם, אבל הוא לא רואה בתוך בית המדרש הלוהט מאש התורה - ששם הוא המקום והזמן המתאים לפרוק את משאלות לבו לפני רבו הגדול, לכן הוא ממתין בסבלנות להזדמנות מיוחדת!...

עד שיום אחד הנה זה בא, היה זה כאשר רחמו עליו מן השמים והמציאו לו הזדמנות פז, הוא זכה למצוא את רב יהודה שעומד בפתח בית חמיו דהוה בדיחי דעתיה! - וזה גופא תורה היא וללמוד אנו צריכים, מה יש לרב יהודה להיות שמח בפתח בית חמיו יותר מאשר בתוך בית המדרש?!

על כך אומר דער הייליגער חתם סופר זי"ע (בחידישויו לשבת שם ד"ה חזיא): משום "שאף שהיה שוהה בבית חמיו, מכל מקום לא חטא!..." [עי' פסחים ק"ג. ובקידושין יב: ועיין בקהלת יעקב (ערך חדוה) דקדושת היסוד נקרא 'חדוה' כי הא בהא תליא], רב יהודה מגיע לבית חמיו ובעודו עומד על

פתח הבית הוא מרגיש את טהרת הלב וקדושתו של **אשרי מי שלא חטא**, ומשום כך שמחת הטהרה פורצת ממנו באופן מבהיל, עד שרבי זירא הקדוש מרגיש בקדושת רבו **דהוה בדיחי דעתיה!**, ומה קורה אצל רב יהודה בשעה שבדיחי דעתיה? אפשר אולי לנצל את זה אויף א גוטע ווערטיל? אדער אויף א' שיינע מעשה? לא ולא, ח"ו! רבי זירא רואה שעכשיו הוא שעת הכושר מיוחד שהוא מחכה לזה זמן רב, שעת הכושר שאין את זה בבית המדרש, אם ישאל ממנו בשעה מרוממת זו **על כל דבר הנעשה בחלל העולם ישיב לו...**, וא"כ חייבים מהר לנצל כזה מומנטום, מי יודע מתי יראה אותו שוב כשהוא 'בדיחי דעתיה' כל כך, לכן הוא ניגש אליו מיד בדחילו ורחימו לשאול ממנו על דברים העומדים ברומו של עולם, 'עצט דארף מען שנעל פרעגן די שאלה פון 'חללי דעלמא' - שאלה המרחפת בכל חללו של עולם!

אוי רבי, געוואלד! מאי טעמא עיזי מסגי ברישא והדר אימרי? --- מדוע הולכים תמיד העיזים בראש העדר ולאחריהם הולכים הכבשים?? רבי! די ביזט דאך יעצט ב"ה בבדיחות הדעת, זיי מיר מסביר, געוואלד! פארוואס? מדוע שלא ילכו הכבשים לפני העיזים? הלא דבר הוא!

אילו היה רב יהודה נמצא עכשיו בבית המדרש הוא לא היה עונה לו שום תשובה על א געוואלדיגע שאלה הזה! ורבי זירא כמו שאנו רואים בגמ' גם לא היה מעיז לגשת לשאול אותו את השאלה. אבל מכיון דהוה בדיחי דעתיה, הוא התייחס בכובד ראש לגעוואלדיגע שאלה, והשיב לו:

אמר ליה רב יהודה לרבי זירא, כברייתו של עולם, דברישא חשוכא והדר נהורא - כמו שבבריאת העולם היה מתחילה חושך ואחר כך נברא האור, כך העיזים שרובן שחורות הולכות לפני הכבשים שרובם לבנים... אה! מורא'דיגע תשובה, ס'האט זיך געלינט צו ווארטן - היה שווה לחכות!

אחר כך המשיך רבי זירא לשאול עוד שאלות כהנה וכהנה, אך לעניינינו נתמקד רק בשאלה הראשונה והתשובה עליה.

כל בר בי רב דחד יומא מבין מיד שהנושא המדובר הוא דבר מכבשונו של עולם, ואי אפשר להבינם כפשוטם אפילו לא רק בדרך משל, ולא בכדי המתקן לכך רבי זירא שיהיה רבו בבדיחות הדעת, וכל אחד שרואה את פני הדברים חשקה נפשו לדעת 'הכא במאי עסקינן' - וואס גייט דא פאר?!

כך מבאר המהרש"א את עומק הדברים:

"כוונתו לכך שמלכות יון משולה לעז, כמו שכתוב 'וצפיר העיזים הגדיל' וגו', וישראל נמשלו לשה, כמו שנאמר 'שה פזורה ישראל', ומפני שבבית שני לא עמדו מלכים לישראל ממלכי חשמונאי והורדוס עד שמלכו מקודם מלכי יון, כמו אלכסנדר מוקדון ואחריו עוד מלכים אחרים (תלמי לוג ואחריו אנטיוכוס) שאלו על ענין זה, מדוע כך אירע? וענה לו, שענין זה כבר נרמז בבריאתו של עולם, שבתחילה היה חושך, כמו שנאמר 'וחושך על פני תהום' ולאחר מכן נברא האור, שנאמר 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור',

ואמרו חז"ל (ב"ר ב, ד) וחושך זו מלכות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיהם, ואח"כ מלכו מבית חשמונאי שהם אור, שמלכו בנס נרות של חנוכה" עכלה"ק.

אבל החתם סופר הקשה לפי"ז, א"כ מה השיב לו משום שכך היה בבריאתו של עולם, הא גופא קשיא, מדוע עשה כן הקב"ה בבריאת העולם שיקדמו מלכי יון למלכי ישראל?

כנראה בעומק כוונת המהרש"א שרב יהודה השיב לו, כשם שאי אפשר לבוקר בלי שתוקדם לה הערב, כך גם החשמונאים, לולא מלכי יון לעולם לא היתה קמה מלכות בית חשמונאי...

השם משמואל (תרע"ג ליל ב) אומר: שעל זה אמר הכתוב (זכריה ט) 'ועוררתי בניך ציון על בניך יון'... שה' יתברך עורר אותם לבל יישנו כמתיאשים, עד שחשמונאי ובניו הרימו ראש לצאת לקראת נשק בגודל לבב..."

וכך כתב בספר יוסיפון (פ"ט): כך אמר אז מתתיהו כהן הגדול לבניו:

"ועתה בני! חזקו ואמצו ואל תיראו ואל תערצו מפני הגוים הטמאים האלה, כי הם יבטחו בכוחם הפלָה ובגבורתם הסָפָה, ואתם תבטחו בכח ד' אלקינו אשר לא יכלה, ובעוז גבורתו אשר לא תסוף... הקבצו פְּנֵי וְהִיוּ כאיש אחד בלב אחד וקנאו לאלקי ישראל כאשר עשו אבותיכם החסידים..."

בטוחני, שכל אחד רוצה להבין מה היה השכל של מתתיהו ובניו להסתכן במקום שאפילו תינוק בן יומו מבין שלצאת למלחמה עם היוונים הוא בגדר של 'שוטה המאבד עצמו לדעת'! וכי היה להם ספק של אחוז אחד שאולי יצליחו? וכי הם היו מהמחנה האחת שביקשו שביקשו מתוך יאוש שלא מדעת - למות על קידוש השם? הרי מדברי יוסיפון איך שדיבר מתתיהו אל בניו לא משמע הכי? וא"כ מה השכל וההגיון בדבר???!

כדי להבין את סוד הדברים כציצים ופרחים, יש לנו להתבונן עוד בדברים נפלאים שאומרים דורשני:

על דברי הרמ"א (תרע"ט ס"א) שבריבי הסעודות בחנוכה יש 'קצת מצוה', מבאר המגן אברהם (שם סק"ג): "משום שהיתה אז שמחת חנוכה המשכן". והקושיא ידועה (עיין באליה רבה, ועוד) הרי המשכן נתחנך רק בניסן ולא בכסלו? ותירץ הפרי מגדים (א"א שם על פי המדרש במד"ר סי' יג): שבכ"ה כסלו כשנגמרה אז מלאכת המשכן רצו הנשיאים לחנכו מיד, אלא שהמתינו בדבר ה'. ברם, הקב"ה מצרף מחשבה למעשה, ונחשב להם כאילו כבר נתחנך המשכן בשעה שהתעורר הרצון לכך. [ואעפ"י שעדיין לא עשו שום מעשה!], והדבר נגמל להם בכ"ה כסלו, בימי נס חנוכה...

מדברי הפרי מגדים למד ראש ישיבת חכמי לובלין הגאון הקדוש מקו' יגלוב זי"ע הי"ד, וזה לשון קדשו (ארץ צבי חנוכה):

”החורבן היה רק מעבודות שהיו בפועל במקדש, אבל תשוקה זו שהיתה להם מצד מה שלא יכלו לעבוד העבודה, זה אי אפשר להתבטל לעולם. ועל כן בכל כ”ה בכסלו מתעוררת האש הגדולה בקרב כל איש ישראל אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה”...!

לפי דבריו הק’ נמצא, שהקב”ה סיבב את ההמתנה מכ”ה כסלו עד ר”ח ניסן, ”כדי להרבות את התשוקה ואת הגעגועים בלבם ביתר שאת, כדי שתהיה לנו שארית בגולה” אה! גיוואלדיג!

ועוררתי בניך ציון על בניך יון

לפני למעלה ממאה שנים בעת מלחמת העולם הראשונה בתקופת השנים ’המביט לארץ ו’תרע”ד - תרע”ח, והיה העולם שמם וחורב, ובעקבות כך היתה ירידה גדולה במצב הרוחני של אותו הדור, כי רבים חללים נפלו מדרך התורה והמצוות רח”ל, עד שריחם עליהם השי”ת, והחל משנת תרע”ט התחיל העולם לחזור אט אט אל מעמדו ותיקונו, וכעדותו של קדוש ה’ דער הייליגער ’חפץ חיים’ זצ”ל: **”כי לולי הבחורים החסידיים ורבותיהם האדמו”רים לא היתה תקומה חלילה לאותו דור, כי דווקא אצלם ניכרה ביתר שאת ועוז האווירה והגישה לבנות ולהקים הכל מחדש בלי להתייאש מהמצב הקודר והמציאותי!”**.

בחנוכה הראשונה לאחר שנות הזעם ישב ה’ שם משמאל’ במוצאי שבת חנוכה ליל ד’ דחנוכה, ובדבריו הק’ עורר והחיה את העצמות היבשות מהמצב הקודר, מלבד מה שעל ידי זה נוכל להבין את כל הקושיות דלעיל, **הדברים מתאימים ביותר לרוח זמנינו**, וכה היו [חלק מ] דבריו:

ונראה דבזמן שליטת היוונים אז היו ישראל במעלה העליונה, ותיכף אחר שמעון הצדיק היתכן שהרהיבו היוונים עוז בנפשם לבטל מעלת ישראל מה שפעלו האבות הקדושים ומרע”ה וכל קדושי ישראל מאז עד ימיהם?!, ולא עוד אלא שגזרו עליהם לכתוב על קרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל, ולא למדו מוסר מהראשונים שעמדו נגד ישראל בלק בלעם והמן וכדומה?!. אך כל זה היה להם מחמת מדתם מדת העזות והחוצפה, וכמו כלבין דחציפין אף שכלב הוא החלש שבחיות, מ”מ העזות והחוצפה שבו משיאות אותו לנכוח על העובר עליו אף שהוא גבור ממנו ובידו לרדהו במקל חובלים, כך היה ענין היוונים.

ובאמת שהיא מדה רעה מאד כי האדם נכרא עם שכל ודעת לחשוב מחשבות, והחצופ הוא למעלה משום השבון ויציאה מגדר האנושי... אך כל מדה רעה באשר היא בכלל ברייתו של עולם אי אפשר שתהיה רעה עד התכלית שלא תהיה ביכולת להסתעף ממנה גם טובה..., וכן נמי מדת העזות של היונים נסתעף ממנה ג”כ דבר טוב, והיינו כי זה שהרהיבו החשמונאים עוז בנפשם לעמוד נגד מחנה היונים שהיו כמוהם אלפים אלפים עם רב כחול הים גבורי החיל מזוינים בכל כלי מלחמה ומלומדים בכל

סדר ומשטרי מלחמה, והיתכן שקומץ אנשים יקראו מלחמה וחרב שלופה על כל ההמון הזה, אלא מחמת שהיונים ועזותם וחוצפתם שעברו כל חוק וגבול שלטו אז בעולם, הכניסו בכל אדם מדת העזות וחוצפה להרהיב נער בזקן, נקלה בנכבד, ומזה נסתעף נמי שיעמדו חלשים נגד גבורים, וכמו הני כלבין דחציפין כנ"ל, אף שהם חלשים שבחיות, והחשמונאים השתמשו במדה זו שהיתה מרחפת בעולם והכניסוה לקדושה, לקרוא מלחמת הדת חלשים נגד גבורים ומעטים נגד מרובים. א"כ ממכה זו עצמה שהיתה שולטת אז קליפה רעה זו בעולם נסתעפה ישועה לישראל, וכענין מה שאמר ירמיה' 'וממכותיך ארפאך' היינו שממכה עצמה נצמחת רפואה, ובשביל זה נתוספה מדה רעה זו על חשבון וגבול הקדושה, שהרי היתה משמשת לקדושה, וע"כ אינו דומה נס ניצוח היונים לאינן נסים שהיו לישראל תמיד, שהם היו בגבול הקדושה לבד, אבל נס זה היה התפשטות הקדושה אף בגבול החיצונים, וע"כ תקנו נמי מצות ג"ח על פתח ביתו מבחוץ, להאיר הארת קדושה ברה"ר עלמא דפרודא, להורות שלא בלבד שנסתלק החושך ממקום הקדושה, אלא שנהפך החושך אף בגבול החיצונים לאור, וע"כ נזהגת מצוה זו גם בחו"ל ובגלות....

ומסיים שם השם משמואל דברים נוראים בתוקף סגולת ימי החנוכה:

וממוצא הדברים: "שבימי חנוכה ביכולת אדם להרהיב עוז בנפשו לגשת אל הקודש ולקבל עליו מהיום והלילה סדר קדושה והבדלה יותר מכפי מצבו ומכפי הראוי לו, ונפשו תדרוך עוז ברגש קודש כאחד מבני עליה. השי"ת יטע בלבבנו אהבת תורה ויראת שמים, אמך".

השם משמואל הפך בדברי קדשו את כל היוצרות, לשיטתו הקושיא אינה על החשמונאים מהיכן לקחו עוז ותעצומות להלחם עם היונים, אלא ההיפך הגמור, אוי געוואלד! מהיכן לקחו היונים את העוז והאומץ לבטל מעלת ישראל מה שפעלו האבות הקדושים ומרע"ה וכל קדושי ישראל מאז עד ימיהם??? והתשובה על כך מרפסין איגרי! כי הקב"ה הכניס בהם את העוז והחוצפה הזאת, "כדי שהחשמונאים ילמדו מהם הלכות "עזות דקדושה" שעל ידם תבוא התפשטות הקדושה אף בגבול החיצונים, ...להורות שלא בלבד שנסתלק החושך ממקום הקדושה, אלא שנהפך החושך אף בגבול החיצונים לאור"

אם שאלנו מה היה השכל וההגיון של החשמונאים לצאת למלחמה אבודה, התירוץ הוא כי באמת אין כאן שום שכל והגיון "החצופה הוא למעלה משום חשבון ויציאה מגדר האנושי...!" וזה היה רצון השי"ת שהיונים יכנסו בעזות מצח אל תוך ההיכל ויפרצו את חומות הקדושה, כי הסט"א בעצמה צריכה להיכנע ולהיבטל בתכלית הביטול לפני הקב"ה וכל קדושי, 'וממכותיך ארפאך' - הטומאה בכבודה ובעצמה תלמד את הכהנים איך שהקדושה צריכה לפרוץ את כל גבולות החיצונים

ועלמא דפרודא, ולהכשיר את כל העולם לתיקון השלם, שאז יכירו וידעו כי אתה שמך לבדך עליון על כל הארץ ויקבלו עול מלכותך עליהם, כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד...! וזהו שאמרו צדיקי קמאי, שחנוכה הוא זמן ההכנה לכיאת המשיח, בסוד הכתוב 'ערכתי נר למשיח'.

אילולא אותם עיזי דמסגי ברישא - אותם הכלבים עזי נפש, היוונים הארורים ימח שמם, אם לא העזות דקליפה שלהם, מניין היו לוקחים החשמונאים מושגים כאלו של עזות דקדושה, לצאת משכל וגדר האנושי למען כבוד שמו יתברך?!, לכן אומר הקב"ה להני עיזי - כלבין דחציפין, אתם סבורים שיש בכם איזה כח, אדרבה! לכו אתם בראש, כי מאחוריתכם נמצאים אימרי קדישי - צאן קדשים 'שה פזורה ישראל', שאין להם מושג כל שהיא איך הם יכולים לפרוץ את כל המחיצות ולהתעלות במעלות קדושים וטהורים, ולפרוץ את כל המחיצות, והרי כל פעל ה' למענהו - לא הבאתי אותכם לעולם ולמקומכם אלא שאתם תראו לבני את האוצרות הגדולות החבויות בהם, על כן עיזי מסגי ברישא והדר אימרי --- כברייתו של עולם, דברישא חשוכא והדר נהורא, רק כך יגיע העולם לתיקונו השלם, כאשר הסטרא אחרא תיכנע ותבטל, והם בעצמם יהיו מורה דרך מהו 'עזות דקדושה'.

אה! גיוואלדיג! כזה פירוש עמוק אי אפשר היה לשמוע מרב יהודה רק כאשר בדיחי דעתיה על פתח ביתו של חמי, המעיד על גודל קדושתו, הפורצת כל גבולות הטומאה, עד שהקדושה עומדת ומכרזת עליו אפילו ב ח ו פ !!!

אי לכך גם אנחנו צריכים לקחת מכת תוקף קדושת הזמן את העזות דקדושה ולהאיר בהם את השממה והחושך ב ח ו פ ... דוקא, כי בעזות דקדושה צריכים לפרוץ את כל הגבולות להאיר בהם את אור הקדושה...

אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי

כבר הבאנו בעבר מעשה רב על הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב, תלמידו של החוזה מלובלין זי"ע [הנקרא: "שר בית הזוהר" והיה רבו של הגאון מלבי"ם ז"ל בתורת הנסתר], שנפגש פעם עם הגאון הנודע רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל בעל ישועות יעקב מלמברג, הרב מלמברג התפעל מאד מגדולתו של רבי הערשלי שהיה ענק בתורה. ואז פנה "הישועות יעקב" אליו בשאלה, מאחר שגדול בתורה הוא במדה כזו, למה אם כן נוסע הוא ללובלין. האומנם אדם גדול כזה עדיין צריך לרבי...?

"לעמבערגער רב!" ענה לו רבי הערשלי בלהט: "בטוחני שבקי הוא במסכת עירובין ישר והפוך. ובכל זאת אילו היה יודע שקיים באיזה מקום "מבוי העשוי כְּנָדָל" מקורי מימי קדם (ענין מסובך במסכת זו [ח:]) וכמה שיטות ישנן בבירור מציאותה) האם לא היה מתחשק לו לראות זאת במו עיניו? אם רואים את הדבר במציאות כשהוא 'חי' ומוחשי לנגד העינים, שוב מבינים את הנושא הרבה יותר ברור... וכך המשיך ואמר רבי הערשלי בקדשו:

"איך פאר קיין לובלין, ווייל אין לובלין לעבט די תורה!" - אני נוסע ללובלין, שכן שם אני

רואה את התורה בחיותה, בהמחשתה... שם אפשר לי למשש את מציאותה בידים, כמציאות ה'מבוי העשוי כנדל'!"

במאמר הזה של השם משמואל זי"ע רואים את התורה בחיותה, בהמחשתה... ובה אפשר למשש את מציאות החיים בידים, כמציאות ה'מבוי העשוי כנדל'...

כלפי מה הדברים אמורים?

ימי החנוכה וקדושת הנרות הללו, צריכים להאיר בנו את אור האמונה והקדושה, כל אחד ואחד יש לו את ה עיזי דמסגי ברישא והדר אימרי... את ה ברישא חשוכא והדר נהורא... ולא פעם שואל אדם את עצמו, געוואלד! מאי טעמא? מדוע צריכים העיזים השחורים להקדים תמיד את הכבשים הלבנים? ועוד שאלות כהנה וכיו"ב, הצד השווה שבכולם: ער פארשטייט נישט, געוואלד, מאי טעמא?

התשובה לכל זה היא: כי אורות בלי חשוכא יש רק באוצר חיים, למעלה אצל המלאכים אין עיזי דמסגי ברישא, ולכן אין המלאכים יכולים להתעלות במדרגתם ובקדושתם, אין להם מושג כל שהוא בעבודה של "מוסיף והולך" את נעימות העבודה הזו, נתן הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רק לעמו ישראל באהבה, כל אחד ואחד מישראל באשר הוא, ובאיזה אופן שהוא, יכול ויש לו את הכלים לפרוץ את כל גבולות ההרגלים שלו ולהתעלות בתורה ועבודה ובמעשים טובים, בינו לבין קונו ובינו לבין חברו, במדרגות גבוהות עד אין חקר, עד שהוא מגיע למעלות רמות לעמוד למעלה מכל המלאכים, והזמן המוכשר ביותר להתחיל בזה הוא בימי החנוכה, שאז נותן הקב"ה כח מיוחד לכל אחד בלי יוצא מן הכלל, להיות מאיר בכל העולמות - להאיר את כל העולמות שלו... את כל ההסתר שלו. "אורות מאופל אמר ויהי" להתחבר אל ציווי השי"ת שאמר 'יהי אור' ולהאיר בהם את כל אפילתו וחשכותו... ס' איז טאקע 'ברישא חשוכא', אבער 'והדר נהורא' בימים של מהדרין או מהדרין מן המהדרין, אפשר וצריך לנצל את הזכות הגדולה, ואת המתנה הגדולה, להאיר את הלילה. כביריתו של עולם --- לברוא את העולם שלו, אריין שאנען און אלע עולמות...

וא"ת: ווי אזוי? איך ובמה זוכים לזה?

וי"ל: 'אורות מאופל' --- שם בתוך האופל יש גם את האורות... בשעה שאתה מדליק נר איש וביתו' כשאתה רוצה להדליק את עמך ואת כל בני ביתך בהדלקה של מצוה - בלהבת אש קודש, להכניס את היו"ט בימי החול, לקדש את ימי ותהלוכות החולין ס' זאל זיין א יו"ט אין דער וואכן, איבעי ליה ליתובי דעתיה - צריך לבוא לישוב הדעת... ולבדוחי דעתיה - לשמח את לבבו מתוך שיר ושבח והודאה להשי"ת: מעוז צור ישועתי לך נאה לשבח... על מה ולמה לשבח?! על כי יונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים --- הקב"ה נתן ליונים להיכנס אל תוך ההיכל בעזות דקליפה, כדי ללמד את החשמונאים הקדושים, ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים --- ללמדם איך פורצים את הגבולות למעלה מהשכל ומגדר האנושי.

אורות החנוכה צריכים להאיר לנו את האופל הרוחני המבקש להשתלט עלינו בחוסר אמונה ובטחון, ומעומק עבודת ימי החנוכה שניתנו ונקבעו בהלל והודאה [עיין היטב בשפת אמת לחנוכה תרל"ב] אנחנו צריכים לגלות את הפך שמן טהור שטמון בתוכנו - פך שמן שאף מגע גוי לא הגיע לזה ואף לא הסיטו ממקומו, הוא הנקודה הפנימית של הנשמה הטהורה שהקב"ה נתן לנו, ולעורר את האמונה והבטחון שצריכים להודות ולהלל להקב"ה גם על כך 'שברישא חשוכא' - על אשר יונים נקבצו עלי... גם על אשר פרצו חומות מגדלי... הנרות הללו **אנו מדליקין** לא רק על הנסים ועל הנפלאות, אלא גם **על המלחמות שעשית בימים ההם וגם בזמן הזה...** על הכל ה' אלוקינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך...

בגמרא שבועות (טו:) מבואר שכאשר רצו להוסיף על העזרות [להרחיב את שטח העזרות בבית המקדש], היו מקריבים שתי תודות ואומרים שיר של תודה, שהוא 'מזמור לתודה' ושיר של פגעים שהוא 'מזמור יושב בסתר עליון' שכל הקפיטל מדבר על עניני אמונה ובטחון. כי כך ורק כך אפשר לפרוץ ולהרחיב את גבולות הקדושה, בשיר של תודה ובחיזוק האמונה והבטחון, שכל מה ש'ברישא חשוכא' הוא רק כדי שיהיה 'והדר נהורא' -- נהורא ואור מהודר בתכלית ההידור...

לכל אחד ואחד יש אורות בגשמיות ורוחניות, שאותם אי אפשר להוציא אלא מתוך האופל, כאשר האדם מתחזק באמונה ובטחון, וסומך עצמו על הקב"ה שהוא עושה בשבילו את הטוב ביותר שיכול להיות, **וטוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים!...** ואינו מפסיק לשיר את שירי התודה להקב"ה על כל נשימה ונשימה וריבוי הטובות שהוא מרעיף עליו ועל ביתו בכל רגע ורגע, ומאמין באמונה שלמה בהקב"ה שהוא 'המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר'... כאשר הקב"ה מכסה לך את השמים שלך בעבים - בעננים עבים - ס' איז פארוואלקנט און פאר נעפלט, הרי בעננים אלו הוא מכין לך את מטר השפע טוב, ולולא העננים מאין יבוא הגשם!?

כאשר האדם מרגיל את עצמו להיות בת ק' כבת כ' - לזמר תמיד את המזמור ק' שבתהילים שהוא 'מזמור לתודה' גם כאשר הוא עדיין במזמור כ' שבתהילים שהוא המזמור של 'יענך ה' ביום צרה', או אז יהיו כולם שוים אצלו לטובה, הוא יזכה לראות ולחוש את כל חייו ווי ס' איז אלעס איין שטיק טובה, כולה מקשה אחת של 'אך טוב וחסד ירדפוני', ובה לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך... אורך ימים אשביעוהו ואראהו בישועת... ומתוך ה' עיזי דמסגי ברישא' יפרוץ ה' הדר אימרי' --- כל היופי וההדר של הכבשים הלבנים, הצאן קדשים וואס שרייען הושע נא, וויל ווי אזוי פארצייענען זיי זיך - רשומים בשמך. און אויף וועמן פארלאזן זיי זיך - תמוכים עליך, און איבער דעם בעטן מיר **הו ש ע נ א...** ס'זאל שוין קומען ישועת ה' כהרף עין, ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים בב"א.

למדרגה גבוהה כזו קשה מאוד להגיע בכל ימות השנה, מלבד בימי החנוכה שאז מתגלה האור הגנוז - ה **אור עולם באוצר חיים**, ואורות אלו מאירים **מאופל** הגדול ביותר שיש בעולם, ומאירים אותם בכח הקריאה של הקב"ה אשר **אמר ויהי...** כפי שלמדנו זה עתה מדברי השם משמואל: **"שבימי חנוכה ביכולת אדם להרהיב עוז בנפשו לגשת אל הקודש ולקבל עליו מהיום והלאה"**

סדר קדושה והבדלה יותר מכפי מצבו ומכפי הראוי לו, ונפשו תדרוך עוז ברגש קודש כאחד מבני עליה!!!".

כאמור משמו של הקוז'גלובער רב זי"ע, אשר לכל זה זכו ישראל מכוח ההשתוקקות של הנשיאים לחנוכת המשכן בכסלו, אמר להם הקב"ה לגדולה מזו אתם מוכנים, ההשתוקקות שלכם היא היא ההכנה דרבה וההכשר לקבל את פני משיח צדקנו בעגלא ובזמן קרוב, ואז יהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד... האם עוד יפלא בעינינו על ענין ריבוי הסעודות של ימים טובים אלו?!!!

כמעט את כל תוכן מאמרינו מרישא לסיפא כותב כ"ק מרן רבינו ה'אמרי מנחם' זי"ע בעומק מאמרו השבועי בקצירת האומר, ב[תמצית] לשונו הקדוש, כשהוא מעורר בסוף להתחזק בלימוד ספרי רבוה"ק שמלמדים אותנו את עיקרי האמונה, הפלא ופלא [ראה עוד ביתר הרחבה בתמצית המאמר]:

"עיקר כל התורה היא היראה מפחד ה' ומהדר גאונו ית', להיות עסק התורה הקדושה באימה וביראה ברתת ובזיע כנתינתה מהר סיני, כמאמרם ז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, כי כל החכמה והתורה אינם אלא הכנה ליראת שמים. ולזכות למדריגה זו, ליראה את השם הנכבד והנורא, נצרך מדת ההכנעה, להיות בטל ונכנע בפני מציאות הבורא ית"ש, כי הביטול הלזה הוא הוא שורש היראה, משא"כ כאשר מתגאה בלבו ומחשיב את עצמו כיש ודבר נפרד בפני עצמו, הריהו מורד במלכות שמים, והמורד אינו ירא. והעצה היעוצה לזכות ליראת שמים היא לימוד התורה בקדושה ובטהרה, כי היראה האמיתית באה ע"י התבוננות בגדלות השי"ת, וידיעת רוממות השי"ת וגדלותו היא על ידי לימוד התורה, ממילא עי"ז באים ליראת שמים, וגם כי באמצעות עסק התורה משיגים האמונה, ואמונה היא עצם היראה, כי עיקר האמונה הוא בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד, לראות כח השי"ת בכל דבר ודבר, ועל ידי זה בא האדם ליראה מפניו ית"ש, וזאת מלמדים ומחנכים אותנו ספרי רבותינו הקדושים זצללה"ה זי"ע.

ובימים האלה, אשר בהם רצו היוונים הארורים ימ"ש להעביר אותנו מתורת השי"ת ויראתו, שהיו אומרים להם לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, והיתה מגמתם להשכיחם תורתך, והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו ביטל מחשבתם הטמאה וחזרו ישראל להתקרב אליו יתברך ולתורתו הקדושה ביתר שאת וביתר עוז, הנה לזה נקראים הימים האלה חנוכה, יען כי העת והזמן מוכשר בהם, להתחנך ולהתחזק ולהתחדש בתורת השי"ת ויראתו, והימים מסוגלים לזה, ועל כן חובה עלינו בימים אלה להתחדש בלהבת אש קודש

להשכים קום ולבוא לביהמ"ד ללמוד בחבורה ספרי רבותינו הקדושים זצללה"ה זי"ע, ועי"ז נזכה לישועה בקרוב ולכל טוב, אכי"ר.

הגה"ק רבי מיכאל בער וייסמנדל זצ"ל אבד"ק נייטרא, איבד בשנות הזעם חמשה בנים ל"ע.
לאחר המלחמה בא לארה"ב, שם הקים את ביתו מחדש, וזכה שוב לחמשה בנים! בסעודת הברית
ביום הכניסו את הבן חמישי בבריתו של אברהם אבינו ע"ה פתח ואמר:

הנה יש לי חמשה בנים בשמי מרום!... ועתה זכיתי לבן חמישי בעולם הזה, על אלו שבעולם
הזה אני מבקש ומתחנן לפני הקב"ה, 'נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום'.
רבוב"ע: זכני שאלו החמשה בנים יקדשו את עצמם בקדושה ובטהרה, ויהיו נחשבים באותה
המדרגה של החמשה האחרים - כשם שהם הקדישו אותך בשמי מרום, בעלותם השמימה על
קידוש ה', כן ייחשבו אותם שחיים בעולם הזה...

על משקל זה נתפלל גם אנו: בהגיע ימי החנוכה שבהם נתעורר למעלה קדושת הכהנים וקדושת
המצוה שהיו בימים ההם. רבוב"ע: זכנו לקדש אותך למטה מיט אונזערע הייליגע חנוכה לעכט,
כשם שמקדישים אותך הכהנים הקדושים בשמי מרום, וכעשותך נוראות באותם הימים אותנו
הפלא בתשועת עולמים, בב"א.

לסיכום: ביאור עומק השאלה ששאל רבי זירא את רבי יהודה מ"ט עיזי מסגי ברישא, והתשובה שהשיב לו
רבי יהודה על זה, על פי דברי השם משמואל איך שצריך ללמוד מעזות דקליפה של יון מהו עזות דקדושה,
ביאור הענין ריבוי הסעודות בימי החנוכה על פי דברי הקו"ג'גלובער רב, ואיך להתחזק בחושך הגלות מכח
הכלל של 'עיזי מסגי ברישא' - כי ברישא חשוכא והדר נהורא, ויש להשתדל ביותר בכל רגע ורגע של ימי
החנוכה שאז מתגלה אור הגנוז - האור עולם שבאוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי.

גוט שבת גוט שבת

א לעכטיגע און א לוסטיגע פריילעכע שבת, און פריילעכע לעכטיגע געבנטשט חודש, מיט א
לעכטיגע הייליגע חנוכה, שיאירו לנו האורות בכל ימות השנה, אכי"ר.

שבת שלום ומבורך

שבת של 'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא'.

שבת של ריבוי השפעת 'טובים מאורות שברא אלוקינו'.

שבת של 'ערכתי נר למשיחי' אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו.

שבת של 'הדר נהורא' - אורות אוצר חיים של אמונה ובטחון כי 'אורות מאופל אמר ויהי' בב"א.

לעילוי נשמות

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ר ז"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע ב"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

